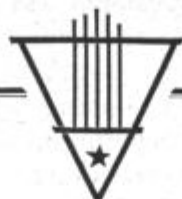

CERKVENI GLASBENIK

GLASILO CECILIJINEGA

DRUŠTVA V LJUBLJANI

Št. 3., 4. - Leto 50.

Marec, april, 1927

Dr. Josip Mantuani:

JANEZ PIERLUIGI IZ PALESTRINE.

Ob štiristoletnici njegovega rojstva.

(Dalje.)

Nova smer je prišla preko Rena v Nemčijo in na Češko. Opat Peter iz Žitave (1275—1339) pripoveduje v 23. poglavju Zbraslavske kronike⁶¹ o petju z razdeljenimi glasovi, ki se glasi v s e k s t a h vsepovsodi pri plesu na javnih cestah; izvajajo je lajiki in farizeji,⁶² dočim so se ga prej posluževali samo iz ve ž b a n i g l a s b e n i k i. Izraz »razdeljeni glasovi«, latinsko: »cantus fractis vocibus« pomeni večglasno petje. Iz tega mesta moramo pravilno sklepati, da je bila te vrste glasba v prvi polovici 14. stoletja na Češkem že splošno znana, poljudna. Pot so temu uspehu utirale orgle, klavikordi in lutnje, ki so se glasile navadno v harmoniji.

V ta napredek je posegel, glede vokalne glasbe, še nadaljnji činitelj. V Angliji so imeli že pred Kristovim rojstvom narodne pevce, ki so se imenovali »b a r d e«. Ti so bili pesniki, skladatelji in pevci v isti osebi. Francoski trubadurji in truverji ter nemški ljubavni pesniki (Minnesinger) imajo svoje prve korenike v bardstvu. V konservativni Angliji so tvorili bardi posebno zadrugo, morebiti bi rekli celo bolje: k a s t o, ki je bila povsodi spoštovana in so jo ščitili posebni zakoni. Po narodnosti so bili Kelti, živeči v današnji Angliji, Škociji in Irski, pa tudi v zapadni Franciji. — Ko so pa Rimljani podjarmili Galijo in dele Britanske, so te barde preganjali, ker so budili s svojimi spevi domoljubje svojih sodeželanov. Irske in Škocije pa Rimljani niso mogli zavzeti in zato se je tamkaj ohranila institucija bardov celo do nove dobe: na Irskem do bitke pri Boyni (1690), v Škociji do odstranitve dednega sodstva (1748).

⁶¹ Fontes rerum bohemicarum, IV., 404.

⁶² »Farizeji« so visokošolci, ki niso dovršili študijev in so predstavljali literarni proletariat. Navadno jih imenujejo »vagante«, t. j. dijake-klateže.

Bardi so gojili od pamtiveka večglasno petje, mnogo prej torej, kakor se je pojavilo na celini srednje Evrope. Ko je pa zagospodovalo krščanstvo, jih pa cerkev vzlic njihovemu umetniškemu vplivu ni priznavala za svojo službo, prav tako, kakor so v srednjem veku zakoni »rimskega cesarstva nemškega naroda« odrekli vagantom vse socialne pravice. Do dobe angleškega kralja Henrika V. niso smeli bardov puščati kot pevce na cerkvene kore.

Leta 1416. je pa Henrik V. končno izposloval to dovoljenje, da so smeli sodelovati tudi bardi pri bogoslužju.

S tem so dobili močno oporo in varno stališče ter postali kmalu pretežno cerkveni pevci — in to je imelo tedaj dalekosežen pomen, obenem so pa bili vendar tudi svetni glasbeniki. V cerkvi so se odlikovali takoj.

Istega leta (1416) sta posetila Henrika V. burgundski vojvoda *Janez* in nemški kralj (pozneje cesar) *Žiga* († 1437). Slišavši v cerkvi bardsko mnogoglasje, sta prosila Henrika nekaj teh pevcev. Dobila sta jih in vzela jih s seboj, da uvedeta te vrste umetnost tudi v svojih deželah. Kralj *Žiga* je šel s temi pevci neposredno na cerkveno zborovanje v Kostnice (Konstanz) ter je predstavil bardsko cerkveno petje ondi zbranim cerkvenim dostojanstvenikom. Na cerkvenem zboru izvoljeni papež *Martin V.* je dobil nekatere teh pevcev od kralja *Žige* in jih je po sklepu koncila l. 1418. vzel s seboj v Rim, dasi so imeli tam menzuraliste-pevce že iz prejšnjih dob.

Vojvoda *Janez* burkundski je uvedel angleške pevce v Burgundijo na svoj dvor in posredno na Nizozemsko; celo v Parizu so se oprijeli te vrste petja. Tem zgledom je sledil tudi kardinal *Peter d'Ailly*, namestivši angleške pevce na koro svoje prestolne cerkve v *Cambraiju*. Tako se je razširilo to mnogoglasje kmalu po srednji Evropi in cerkev je največ pripomogla, da je bilo priznavano petje, ki je po svojem ustroju nasprotovalo odredbi *Janeza XXII.* S tem postopanjem je cerkev pospešila napredek v figuralni glasbi. Enoglasni koral je bil tedaj že odrvenel in brez življenja. Angleški glasbeniki so postali za zapadno glasbo svež sok, ki jo je prepojil in prerodil.⁶³

Ko je l. 1422. umrl Henrik V., so nastali strankarski nemiri, vsled katerih je mnogo bardov zapustilo angleško domovino, kot begunci so se podali za kruhom. Pod vodstvom enega izmed svojih prvakov, *Johna*, ki se imenuje po svojem rojstnem kraju »of *Dunstable*«, so se obrnili na Nizozemsko, kjer je živelo več njihovih rojakov, ki so se priselili polagoma za tistimi, ki jih je pripeljal vojvoda burgundski l. 1416. — Tam so se kmalu udomačili in ustanovili šolo, ki se je razvila v »nizozemsko«.

Iz nizozemskih šol se je razširila večglasna umetnost na vse vetrove. Tudi v Italijo, kjer je oplodila domačo glasbo. V srednjem veku je živela italijanska glasba od dragocene dediščine starorimske kulture. Od 13.—16.

⁶³ Prim. V. Lederer, Über Heimat und Ursprung der mehrstimmigen Tonkunst... I. Bd., Leipzig, 1906.

stoletja je bila Italija prva kulturna dežela v Evropi; gojila je tudi glasbo. To nam pripovedujejo številna pismena poročila, dalje dolga vrsta slik, posebno fresk iz 14. in 15. stoletja in ohranjene skladbe, katerih skladatelje poznamo po imenih,⁶⁴ kakor n. pr. Andreas de Florentia, magister frater organista; Bartolinus de Padua; Cacherias, cantor Domini nostri papae; Donatus de Florentia, monachus benedictinus; Franciscus Landino de Florentia; Nicolaus prepositus de Perusia; Paulus abbas de Ariminio in še mnogo drugih; vsi so živeli v 14. in 15. stoletju. — Tudi stara didaktična pesem toži, da se hoče že vsakdo pečati z menzuralno glasbo: »Ciascun' vuol' numerar musical note, conpor madrial, cacce, ballate...« Ok. 1400 je nastalo tudi mnogo cerkvenih skladb, ki so jih zložili italijanski mojstri; to so bili glasbotvori, sorodni onim iz prve nizozemske šole. To je mogoče tolmačiti na ta način, da so utegnile imeti tudi druge dežele zveze z angleškimi bardi, še preden so ti prišli na Nizozemsko. V tem pogledu nas čakajo še velika presenečenja, ko bomo prišli tem razmeram do živega. Torej tudi italijanska glasba se ni ubranila nizozemskega vpliva še pred Willaertovo dobo; ko je pa prišel Adrian Willaert l. 1527. v Benetke, tedaj se je pa udala prejšnja smer italijanske glasbe za nekaj časa brezpogojno nizozemski polifoniji. Pozneje so omajali tehnični vidiki in jasnost homofonije, celo Willaertovo strujo: polifonija in homofonija sta sklenili kompromis in tako je nastalo novo načelo: delitev zborove mase v posamezne skupine: *cori spezzati*. Ti so se razvili do popolnosti pod Willaertovim vplivom; vendar moramo misliti i na to, da jih je rabil tudi že Henrik I s a a k (l. 1521.), dasi ne v taki popolnosti.

Vobče je dobila nizozemska polifonija nadvlado po vsej Italiji, dočim so ostali »*cori spezzati*« lokalno svojstvo benečanske šole.

V nemške dežele je prodrla nizozemska smer v 15. stoletju; mero-dajna je postala l. 1498., ko je cesar Maks I. ustanovil dvorni pevski zbor na Dunaju z izrečno določbo »daß sie (= pevci) brabantisch diskantieren«. Ta zbor je uredil in organiziral naš rojak, poznejši škof dunajski, Juriš Slatkonja.

Tako se je privadil ves zapadni svet polifonskim kompozicijam; peli so jih v prvi vrsti v cerkvi, pa tudi pri družabnih sestankih so izvajali polifonske madrigale poleg drugih manj umetnih in večglasnih pesemskih oblik.

A kolika je razlika med temi večglasnimi spevi in onimi, ki jih je slišal škof Wolfger l. 1204., ali tistimi, ki jih je omenjal l. 1324.—1325. papež Janez XXII.! Kako razdalje pa je tudi med stališčem cerkvenih krogov v tej dobi in med naziranjem Janeza XXII. o umetnosti večglasnega petja! In vendar so imeli tehtne razloge za svoja stališča i eni i drugi. Eni, da niso hoteli zavirati razvoja, ki se ne da zadrževati, drugi, da so

⁶⁴ R. Gandolfi, *Illustrazioni di alcuni cimeli concernenti l'arte musicale in Firenze...* Firenze, 1892. — A. M. Bandini, *Catalogus codicum manuscriptorum bibliothecae Mediceae Laurentianae, ... Florentiae, 1764—1793; supplementum III.*, str. 248—260. — J. Wolf, l. c., I., str. 226 nsl.

se upirali ugonobitvi gregorijanskega koral, ki ga tedanja nova umetnost ni mogla nadomestiti v nobenem oziru, ker mu umetniško ni bila enakovredna, kam-li, da bi ga bila prekašala. Papež je imel v tem pogledu prav, ne le s cerkvenega stališča, ampak tudi iz umetniških razlogov, prezrl je pa zakon evolucije v človeških stremljenjih. Nasproti so cerkveni krogi 15. stoletja bili dobra opora za napredek večglasja, zanemarjali pa so vsled te enostranosti cerkveno svetinjo, umetniško dovršeni, a enoglasni koral. To je potrdil nadaljnji razvoj.

Ker je bil gregorijanski koral sam v sebi tako dovršena umetnina, se ni dal več preurejati na bolje, tudi ne, ako so ga oblačili v mnogoglasje; tem poizkusom se je vztrajno upiral. Zato so ga začeli ostavljati polagoma tudi že cerkveno orientirani skladatelji in so izumevali motive in napeve sami, ali pa so posegali po melodijah ljudskih pesmi, ker so se dale lažje kontrapunktirati in večglasno obdelovati. Polifonija in harmonija sta pridobivali pri tem, resnost, objektivnost in cerkvenost pa so izgubljale svojo nadvlado v cerkvi bolj in bolj; do izenačenja teh nasprotij je prišlo dokaj pozneje. Tem potom so prodrle v svetišče profane in celo nespodobne pesmi, če že ne z besedilom, pa vsaj z napevi, imamo pa tudi kompozicije, v katerih so peli poleg cerkvenega besedila še izvirni tekst, navadno v tenorju. Svetno pesem o »oboroženem možu« (L'homme armé) so kontrapunktirali skoraj vsi boljši glasbeniki 15. in 16. stoletja, od Dufayja do Carissima. To ni bila cerkvena, a vsaj nedolžna pesem. Rabili so pa tudi tenorje opolzlih ali pouličnih pesem, n. pr. »Adieu, mes amours«, »Des rouges nez«, »Baise-moi, ma mie«, »Mon mari m'a diffamée«, »Amorosi pensieri«, »Io mi son giovinetta«, »Nasce la pena mia«, »Beschaffenes Glück«, »Im Mayen hört man die Hanen kreien«, »Ob ich schon arm und elend bin«, »In myn zyn«, »Fortuna desperata«, »Dunaj, voda hlaboka« itd. Ako se je začel »Kyrie« s splošno znanim motivom, je to gotovo moralo poslušalcem izvabljeti druge misli, kakor pa jih je hotel liturgični tekst. Skladatelji so pa imeli še razvado, da so pripisovali v naslovih tudi v i r, iz katerega so jemali motive ali osnovne napeve cerkvenih skladb, to pa na ta način, da so navedli začetek besedila. Ako poslušalci v zamtani polifoniki niso spoznali, kateri motiv služi za osnovo, tistim, ki so se zanimali za skladbo, je pripis vira to razodel. Seveda ne smemo pozabiti, da velja isto tudi za motive, vzete iz koral; v večini slučajev ni bilo moč razločiti, kaj je osnova, ako to ni bilo izrečno povedano. Glasbeniki-strokovnjaki so edini to mogli ugotoviti brez pripomočka. — Trditi smemo, da osnove same niso bile spodtlikljive v toliki meri, kakor pripisani začetki ali naslovi.

Razločevati je tudi, na kateri način je uporabljen napev. Ako je izrabljen v celoti — in tedaj so ga pisali v notah večjih časovnih vrednot (longa, brevis) — tedaj zabriše kontrapunkt hitrejših not za poslušalca večjidel temeljito vso melodijo. Ako pa so vzeti iz izvirnega napeva samo krajši odlomki, večinoma takoj iz začetka in porabljeni v imitaciji, tedaj se poslušalcu že bolj usiljujejo, posebno ako je spev, iz katerega so vzeti,

splošno znan. Ako pa so motivi potekali iz redkih ali tujih spevov, niso provzročali škode, če niso bili v pripisu natančneje označeni.⁶⁵

Nesporno je, da so skladatelji tem potom zagazili vedno globočje v posvetno smer, ker so uvajali v svetišče vse, kar je postalo modno izven cerkve. Tako je zašla na cerkveni kor programska glasba, v kateri so skladatelji slikali vse mogoče: dviganje v višave, padanje nizdol, petje ptičev, zvonenje, bojni trušč, lovske prizore, smeh, žensko brbljanje in podobno.

Trpelo je pa tudi besedilo. Ako so skladatelji sprejeli iz predloge poleg glasbenih motivov tudi besedilo, je bila zmešnjava gotova, tudi tedaj, ako je bil cantus firmus vzet iz koral. Dočim so peli n. pr. pri mašah ostali glasovi »Kyrie eleison«, je predaval — navadno — tenor povse drugo besedilo. Josquin de Prés je n. pr. zložil mašo »Da pacem Domine«; tenor poje besedilo te motete, a ostali glasovi »Kyrie eleison«, Ioan. Lupus je posvetil cesarju Karlu V. mašo, v kateri poje tenor besede: »Carolus imperator Romanorum quintus«, drugi glasovi »Kyrie« itd. — Jachet de Mantua je zložil mašo, v kateri ima tenor v vseh njenih delih edinole besede: »Hercules vivet usque in aeternum«, ko izvajajo ostali glasovi cerkveno besedilo mašnega ordinarija.

Veliko zmedo so provzročala tropirana besedila, cerkveni teksti, pri katerih so vrinjeni včasih dalši stavki, n. pr.: Kyrie — *fons bonitatis, pater ingenite, a quo bona cuncta procedunt* — eleison.⁶⁶

Neprimerno huje se je profaniral liturgični tekst z vložki svetnih in nikakor nedolžnih pesmi, postopanje, ki ga danes ne razumemo, ne s splošno estetskega, ne z logičnega, ne z umetniškega, najmanj pa s cerkvenega stališča; taka je n. pr. maša, ki jo je zložil Josquin de Prés: »Kyrie — *La mie baudichon madame* — leyson.⁶⁷

Besedilo so pisali običajno zelo malomarno pod note; večinoma ga niti beležili niso, ampak samo naznačili v začetku kompozicije, kakor: »Kyrie«, »Et in terra«, »Patrem« — in nič več, ker so domnevali, da ima besedilo vsak pevec na spominu. Kako je razporedi, je bila njegova naloga. Ako so pa tekst vpisali, so ga pogosto raztrgali na posamezne zloge, ki so jih razmestili ne oziraje se na takt, deklamacijo, pavze, lahke in težke dobe. Besede so podložili navadno samo enemu glasu, večinoma sopranu, ne brigajoč se za to, kako jih bo razporediti v ostalih partih.

⁶⁵ Prim. P. Wagner, Geschichte der Messe. I. Teil: bis 1600. Leipzig, 1913. — J. Mantuani, Über die Messenthemen des Jakob Handl; v: Musica Divina I (1913), str. 228 nsl., 269 nsl. — Gregorianische Rundschau, 1907, str. 153 nsl., 174 nsl.; 1908, str. 3 nsl.

⁶⁶ Prim. I. F. Gautier, Les tropes... Paris, 1886. — W. H. Frere, The Winchester tropes. London, 1894. — P. A. Kienle, Choralschule... Freiburg i. B. 1899, str. 119 nsl. — P. Wagner, Geschichte der Messe, ... Leipzig, 1913, str. 12 nsl.

⁶⁷ Ta maša je vpisana v rokopisu št. 23, ki ga hrani papeška kapela v Rimu. Nedvomno je bila maša svoje dni na repertoarju in so jo izvajali v Sikstini. — Prim. K. Weinmann, Das Konzil von Trient und die Kirchenmusik, Leipzig, 1919, str. 59.

Skladbo samo so pevcı radi izpreminjali po svoje, v prvi vrsti z okraski, ki so jih imenovali »skrajšanja« (diminutio), t. j. da so na daljšo noto enega glasu peli vrsto krajših glask v drugem glasu. To je lahko umetniško in ako skladatelj kaj takega zapiše s premislekom, imamo pred seboj pravi len »contrapunctus floridus«; ako pa nepripravljen improvizira, postane to »skrajšanje« lahko — in je postalo mnogokrat — nepravilna igrača ter neha biti umetnost.

Fran Ferjančič:

ANTON FOERSTER KOT ČLOVEK.

(Dalje.)

S pridnim delom pa je družil Foerster tudi veliko zmernost in treznost.

Ko sem nekđaj kot šentjakovski kaplan v Ljubljani podpisaval pobotnice, mi je neki penzionist v svoji prijaznosti zaupal skrivnost, da si je prej v mladostnih letih tako vsak teden privoščil majhen krok; sedaj pa, ko je že bolj v letih, mu to zadostuje enkrat na mesec ali še na redkejše čase. Takih krovov in ekstravaganc naš Foerster sploh ni poznal. Bila ga je sama rednost in zmernost. Edino, kar si je dovolil, je bil kak vrček piva v družbi priljubljene mu portorike. Da, enkrat v letu si je pač privoščil tudi »Gabelfrühstück« in sicer vsako leto isti dan in celo ob isti urı. Godilo se je to redno na praznik sv. Rešnjega Telesa. Ker je namreč po odpeti pontifikalni maši moral čakati, da se je procesija vrnila, je izpolnil ono pavzo s tem, da je krenil k »Roži« na malo okrepčilo.

Kako zmerno je živel zadnja leta v Novem mestu, sem imel sam prılıko opazovati. Ko sem mu hotel postreči s kakim štamperlom ali kozarcem vina, je to hvaležno odklonil, češ, da bi mu utegnılo škodovati. Brez dvoma je ta njegova zmernost veliko pripomogla k temu, da je dočakal visoko starost 88 let.

Nedavno sem govoril z izkušeni m upokojeni m župnikom. Med drugim mi je rekel: »Navadna lastnost cerkvenıkov je, da radi preveč pijó.« Ne vem, koliko je na tem resnice. Ali bi se pa ne moglo kaj podobnega reči tudi o organistih? Marsikje sta že itak službi cerkvenika in organista združenı v eni osebi. Žalostna izkušnja potrjuje, da je že več prav dobrih organistov uničil in še vedno uničuje nesrečni alkohol. O, ko bi ti hoteli posnemati Foersterja v njegovi treznosti, koliko zadovoljnejši in srečnejši bi bili, pa tudi koliko uspešnejše bi mogli delovati v svojem poklicu in koliko večji ugled bi imeli pri ljudstvu!

Toda preidimo k nadaljnji svetli točki v Foersterjevem življenju: k njegovemu zglednemu družinskemu življenju! Poleg gospodarja zavzema v družini najodličnejše mesto gospodinja, ki že po pogovoru podpira tri vogle pri hiši. Na veliko srečo je našel Foerster tako

izvrstno soprogo in gospodinjo v osebi blage gospe Petronile. Zagledala je luč sveta dne 29. januarja 1847 v vasi Pchery v političnem okraju Slany kot hči premožnega posestnika in dolgoletnega župana iz jako ugledne rodovine Veselý.

Vpeljal je Foersterja v to rodovino njegov prijatelj Václav Foršt, ki je tedaj študiral na agrikulturni akademiji, dočim je bil Foerster pravnik. Foršt je že tedaj sklenil, da se poroči z Veselyjevo starejšo hčerko Julijo. Prerokoval pa je Foersterju, da si brezdvomno tudi on izbere nevesto iz iste rodovine. In to prerokovanje se je v istini izpolnilo, kajti Foerster se je res kmalu odločil, da poroči Veselyjevo mlajšo hčerko Petronilo. Dvojna poroka se je izvršila isti dan, 16. oktobra 1865. Foršt je bil pozneje ravnatelj na veleposestvu v Maltheyernu na severnem Češkem, a je že davno umrl, star šele 46 let. Njegova soproga Julija je umrla pred 18. leti, stara 69 let. Večjo srečo je imel Foerster s svojo soprogo. Oni ljubezni, ki ga je prešinjala na dan poroke, je ostal zvest do smrti. Dà, ta ljubezen je pri njem še vedno rastla, čimbolj je spoznaval vrline svoje soproge. Gospa Petronila pa je bila v resnici vredna te njegove ljubezni, kajti bila je vzorna žena, vrla mati, dobra kuharica in nad vse skrbna gospodinja.

V svojih mlajših letih je bil Foerster zelo šibke, slabotne narave. Dà, njegova gospa soproga se je celo resno bala, da bi ga utegnila za vselej izgubiti. Večkrat je s solzami v očeh nasproti svojim otrokom tarnala, kaj bo, ako jim smrt ugrabi očeta. Do kake penzije ni imel Foerster takrat nobene pravice, ne kot stolni organist, ne kot glasbeni učitelj na srednjih šolah in tudi ne kot ravnatelj orglarske šole kljub temu visokodonečemu naslovu. Zato je bil povsem umeven strah gospe Petronile zaradi bodočnosti, ako bi smrt družino oropala njenega gospodarja. Umevna pa je bila tudi njena skrb, s katero si je vedno prizadevala zasigurati družini kolikor moč varno in udobno prihodnost. Hvala Bogu, da se njen strah glede Foersterjevega življenja ni obistinil. Dosegla pa je to ravno z ono veliko skrbjo, s katero je vedno negovala svojega ljubljenelega soproga in ga tako srečno ohranila do najvišje starosti. Foerster sam mi je večkrat rekel: »Kje bi bil že jaz, ko bi ne imel tako dobre žene!«

Soprogina skrbnost se je pri Foersterju razodevala tudi že v njegovi zunanosti in obleki. Kdor se spominja Foersterja, mora reči, da ga je videl vedno skrbno opravljenega, kakor da bi bil vzet iz škatlice. To je bila zasluga g. Petronile, kajti sam se za to ni posebni menil.

Isto tako se ni čisto nič brigal za ekonomijo; za to ni imel ne talenta, ne veselja. To je spadalo popolnoma v referat gospe soproge, ki se je na ekonomijo izvrstno razumela. In to je bila zanj velika sreča, ker se je mogel toliko intenzivneje ukvarjati z ljubo glasbo. Je že tako, da ako hoče kdo na kateremkoli polju doseči kaj velikega, se mora s celim srcem posvetiti dotični stvari, sicer ostane vse njegovo delo le polovičarsko.

Kot izborna ekonomko se je gospa Petronila izkazala zlasti v vojni dobi, posebno še po preselitvi v Novo mesto. To je bila ona žalostna

doba, ko je vsega primanjkovalo in ko so orožniki hodili po hišah gledat, ali ne jedó ljudje mesa ob prepovedanih dneh. Takrat je gospa sama hodila okrog iskat živeža in v stiski je celo s perilom barantala za živež, dokler se niso čaši vsaj nekoliko izboljšali.

Zato pa je Foerster svojo soprogo visoko čislal. Žena mu je bila najvišje bitje na svetu; njej na ljubo bi vse storil, vse pretrpel. Njej je vedno hvalo pel in izkazoval veliko hvaležnost. Njej je posvetil tudi svojo krasno opero »Gorenjski slavček«. In zadnja leta svojega življenja, ko je sameval v Novem mestu, je najrajši bival v bližini svoje soproge in zanjo živel do poslednjega zdihljaja. Ločitev od nje mu je bila najtežja.

Žena pa mu je bila še več nego samo gospodinja in oskrbnica; bila mu je tudi nekak inicijativen duh, ki ga je podžigal k delovanju. Ko je n. pr. deželni odbor kranjski leta 1870. razpisal nagrado za slovensko opero, je bila ravno gospa Petronila, ki je pregovorila svojega soproga, da se je tudi on udeležil konkurence. Na njeno pobudo torej je spisal Foerster svojo opero »Gorenjski slavček«, za katero je prejel prvo nagrado. Na podoben način je po prigovarjanju svoje soproge spisal tudi klavirsko šolo in priredil cerkveno pesmarico »Cecilijo«, ki jo je izdala Družba sv. Mohorja. Četudi je imela pri tem gospa pred očmi morda bolj materialen moment, da je prišel namreč v družino nov dohodek, vendar je s tem dosegla, da je ostal Foerster vedno delaven, skrben in prizadeven. Sploh je imela nanj velik vpliv.

Ker je gospa Petronila letos pred kratkím, na god sv. Frančiška Saleškega, obhajala osemdesetletnico svojega rojstva, ji pri tej priliki iskreno čestitamo, želeč ji, da jo ljubi Bog ohrani zdravo in čvrsto do skrajne meje človeškega življenja!

V Foersterjevi rodbini je vladalo jako ljubeznivo družinsko življenje. Rojstne, godovne in druge spominske dneve so obhajali v družini jako slovesno. Tako n. pr. se je vsako leto slavil spominski dan poroke staršev. Vsak otrok je moral spisati gratulacijo in lepo spisano izročiti staršem; obenem pa jo je moral tudi na pamet deklamirati. Istotako so otroci o raznih spominskih dnevih drug drugemu čestitali in drug drugega obdarovali. Na ta način se je čedalje bolj krepila vez ljubezni in spoštovanja med posameznimi družinskimi člani.

Lep družinski večer je bil pri Foersterjevih tudi sv. večer. Otroci so se zbrali pri božičnem drevescu, pričakujoč božičnih daril, Foerster je sedel h klavirju in ob njegovem spremljevanju je z njimi vred vsa družina pela stari češki koral »Národil se Kristus Pán«. To ginljivo božično praznovanje se je ponavljalo vsako leto prav do zadnjega božiča, ki ga je Foerster preživel na tem svetu. Ta sličica kaže toploto, ki je vedno ogrevala Foersterjev družinski krog.

Bog je oblagodaryl Foersterjev srečni zakon s petimi otroci. Vse svoje otroke je Foerster glasbeno izobrazil, izvzemši seveda najmlajšo hčerko Petronilo, ki mu je bila rojena l. 1885. in je kmalu po rojstvu umrla. Z dopolnjenim šestim letom se je moral vsak pri njem učiti klavirja. Ko

Udeleženci cerkvenoglasbenega tečaja v Ljubljani,

ki ga je priredilo Cecilijino društvo od 1. do 4. septembra 1908. — V drugi vrsti od spodaj sede od leve proti desni: dr. Fr. Kimovec, Fr. Dugan, p. H. Sattner, A. Foerster, dr. A. Karlin, dr. Josip Mantuani, Fr. Trop, M. Zjalič, Ana Lavrič in St. Premrl.

je opoldne prišel utrujen domov, ga je že eden njegovih otrok moral čakati pri klavirju, da je dobil pol ure pouka. Pri tem so se otroci vrstili, da je prišel vsak dvakrat v tednu na vrsto. V oni pol ure je Foerster mimogrede pregledal tudi še došlo korespondenco in časopise ter potožil svoji soprogi, ako je v šoli izvedel o svojih otrocih kaj manj razveseljivega, na kar je zopet soproga vzela vajeti v roke.

Muzikalno najbolj nadarjen je bil najstarejši sin Anton, ki se je na glasbenem polju tudi najvišje povzpel. Rodil se je v Senju 23. maja 1867, a komaj je bil deset tednov star, si je že s svojimi starši preselil v Ljubljano. Prvi pouk v igri na klavirju je prejel doma pri svojem očetu. Nekaj posebnega je to, da v prvi mladosti ni kazal Anton nobenega veselja do glasbe. Ko je pa v 14. letu svojega življenja slišal nekoč koncertirati slavnega klavirskega virtuoza Grünfelda, se je izvršil v njem čudovit preobrat. Od tedaj nadalje je z vso strastjo živel le glasbi. Gimnazijski študij ga ni več veselil, vendar vsled odločne volje svoje matere je vztrajal na gimnaziji do konca ter je l. 1886. dovršil tudi maturo skupno s svojim bratom Vladimirom. Zanimivo je, da sta v istem letu maturirala tudi naša slavnoznanca glasbenika dr. Čerin in Hubad.

Po končani maturi se je podal Anton v Lipsko na konservatorij, kjer sta mu bila glavna učitelja Karol Reinecke in Ivan Weidenbach. Bil je vseskozi odličnjak. Svoj glasbeni študij je na to privatno izpopolnil še pri profesorju Martinu Krauseju. Od tamkaj je prišel v Berlin, kjer je poučeval klavir najprvo na Sternovem, nato pa na Klindtward-Scharwenkovem glasbenem zavodu. Užival je sloves ne le izrednega klavirskega virtuoza, temveč tudi izbornega klavirskega učitelja. V oni dobi se je poročil z gospo Antonijeto, vdovo po pokojnem tržaškem rodoljubu Ivanu Šabcu in hčerjo dobroznanega pokojnega dvornega svétnika in senatnega predsednika Abrama. Za časa svojega bivanja v Berlinu je Anton z velikim uspehom koncertiral ne le po raznih nemških mestih, kakor n. pr. v Berlinu, Halle, Hamburgu, Hannoveru, Potsdamu, v Lipskem itd., temveč tudi na Dunaju, v Ljubljani, Zagrebu in Trstu. Dasí je mojstrsko obvladal vso klavirsko literaturo, vendar se je prav posebno odlikoval v prednášanju Lisztovih in Chopinovih kompozicij. To je bila njegova specialiteta.

Leta 1909. je bil pozvan v Ameriko, kjer je v Chicago sprejel mesto klavirskega profesorja na tako zvanem »Musical College« (beri: muzikal koledž). Tudi tukaj je zaslovel kot izvrsten klavirski učitelj; njegovi učenci so dobivali navadno prva darila. A žal, zadela ga je kmalu velika nesreča. Radi prenapornega dela je nevarno obolel, kruto je utrpel popoln živčni prelom, moral se je vrniti v Trst, kjer ga je dohitela prerana smrt dne 9. januarja 1915. Na tržaškem pokopališču počivajo njegovi zemeljski ostanke. Bil je to hud udarec za ves glasbeni svet, zlasti pa še za Foersterjevo rodbino. Vendar v veliko tolažbo ji je morala biti zavest, da jo je ravno Anton s svojimi izrednimi glasbenimi zmožnostmi posebno proslavil to- in onstran morja.

(Konec prih.)

PEVCI IN PEVKE, KI SO POD ANTON FOERSTERJEVIM VODSTVOM PELI NA LJUBLJANSKEM STOLNEM KORU.¹

Ženski zbor: Auersperg Gabrijela, grofica, Auersperg Marijana, grofica, Bayer Ivanka, roj. Matjan, Bitenc Alojzija, Bonač Antonija, om.

Tenorist Anton Razingar, mestni učitelj v Ljubljani, bivši mnogoletni stolni pevec, umrl 15. okt. 1918.

Ana Böhm, vdova Vrhove, bivša dolgoletna pevka na raznih ljubljanskih korih.

Avgust Štamear († 5. febr. 1918), bivši dolgoletni basist pri ljubljanski stolnici.

Julija dr. Ferjančičeva, bivša dolgoletna sopranistinja v ljubljanski stolnici.

¹ Podatke o pevkah in pevcih nam je poslal g. dr. Vladimir Foerster, višji sodni svetnik v Novem mestu; mnogo slik stolnih pevk in pevcev pa gospa Petronila Foerster. Obema se najlepše zahvaljujemo.

Hrdlička, Dev Antonija, om. Doljan, Dev Eleonora, Dev Olga, Dev Mira, om. Costaperaria, Ferjančič Julija, roj. Lenarčič, Foerster Petronila, roj. Vesely, Foerster Ljudmila, om. Mankoč, Gorjan Karolina, Gregorič Franja,

Marija Detela roj. Pogačar,
bivša dolgoletna stolna sopranistinja.

Felicita Kokalj roj. Tuma,
bivša dolgoletna sopranistinja v ljubljanski stolnici.

Antonija pl. Wurzbach,
soproga odvetnika, bivša dolgoletna stolna altistinja.

Ana Pessiack roj. Schmerling,
prva pomočnica Foersterjeva za časa štrajka starejših pevk.

roj. Lenarčič, Ihan Liza, Kersnik Zorka, Kokalj Felicitas, roj. Tuma, Kramer Ivanka, roj. Lenarčič, Lončar Leopoldina, Lončar Olga, om. Kobe, Mahr Cecilija, Mardetschläger Azinda, Moos Minka, Neugebauer I., Obreza Marija, roj. Lenarčič, Peršl Roza, Peršl Ženi, Pessiack Ana, roj. Schmer-

ling, Pogačar Frančiška, Pogačar Marija, om. Detela, Razinger Matilda, roj. Tuma, Rode Marija, Ronner Ana, om. Lavrič, Seunig Katinka, om. Furlan, Wurzbach Antonija.

Frančiška Pogačar,
dolgoletna altistinja v ljubljanski
stolnici.

Matilda Razinger roj. Tuma,
bivša dolgoletna altistinja pri ljubljanski stolnici.

Franja dr. Gregoričeva,
soproga primarija, bivša dolgoletna
stolna sopranistinja.

† **Josip Kagnus,**
blagajnik Kranjske hranilnice v Ljubljani, bivši dolgoletni stolni basist.

M o š k i z b o r : Dr. Bezjak Janko, šolski nadzornik, Cantoni Alojzij, trgovec, dr. Čerin Josip, višji voj. kapelnik, Dev Oskar, sodni svetnik, dr. Foerster Vladimir, višji sodni svetnik, Foerster Jaroslav, vseučiliški profesor, dr. Gross Ivan, okrajni sodnik, Grum Anton, organist, Jakopič

Rikard, akad. slikar, Kagnus Josip, blagajnik Kranjske hranilnice, Kozina Juri, višji sodni svetnik, Lavrič Anton, kontorist Jugosl. knjigarne, Majer Josip, mestni učitelj, Pribil Ivan, ravnatelj banke Slavije, Razinger Anton, mestni učitelj, Štamcar Avgust, uradnik banke Slavije, Stegnar Srečko, kaznilniški učitelj, Toporiš Ivan, sodni svetnik, Valenta Božidar, šolski upravitelj, Vizjak Vinko, uradnik dež. odbora.

Poleg teh vsakokratni učenci orglarske šole.

Leopold Govekar:

O UMEVANJU SKLADB IN SKLADATELJEV.

Skladatelj je kakor pesnik. Porodi se mu misel — včasih kar naenkrat, drugič polagoma — ki vedno bolj raste v njegovi duši. Od začetka podobna neizraziti masi, dobiva, ko zavzame določeno smer, vedno bolj izrazito obliko. Ker živi v umetniku, se spaja vedno bolj z njegovim mišljenjem in čutenjem. Čimbolj jo doživlja skladatelj v svoji notranjosti, tem določnejši je njen izraz na zunaj.

Ko je delo v duhu končano — umski del — pride drugo: formalno. Za raznovrstno razpoloženje, ki ga hoče skladatelj v nas zbuditi, za različne slike, ki nam jih hoče pokazati in misli, ki bi jih rad v naši duši priklical v življenje, ima na razpolago najrazličnejše oblike. Pa ne samo misli, tudi značaj različnih instrumentov zahteva sebi primerno obliko. Drugače boš dobil izraženo misel v kvartetu za gosli, na drug način se bo glasil klavirski stavek, v drugi obliki sošospev, zbor, orkester.

Poglejmo pa skladbo, ki je že idejno in formalno izvršena. Vzemimo slučaj, da sta nam dva skladatelja hotela podati isto misel. Če pogledaš površno, se ti zdi, da sta skladbi precej različni medseboj: gledale so samo oči. Ko se pa bolj utopiš v skladbi, vendarle začutiš isto misel v obeh: kar prvi ni dosti podčrtal, to je jasno izrazil drugi (seveda v slučaju, da je pri obeh idejni in formalni del neoporekljiv — z drugo besedo: da je skladba lepo zamišljena in skrbno izpeljana).

V tem se ravno kaže samostojnost umetnikov. Učiti se je moral vsak, in sicer temeljito; zato ni čudno, temveč v nekem oziru celo potrebno, da se mladi umetniki naslanjajo od začetka na priznane mojstre: zato tudi pravimo in pišemo, da je prišel prvi iz te šole, medtem, ko se pri drugem pozna upliv drugega mojstra. Polagoma bo pa vsak, ki je med talenti, katere mu je dal Gospod, prejel tudi skladateljskega, s podlago, ki si jo je pridobil z resnim študijem, postajal vednobolj samorasel.

Nikar pa ne pozabimo, da smo ljudje na zunaj tako zelo podobni drug drugemu, v svojem mišljenju in čuvstvanju pa večkrat zelo različni. Zato bodo tudi dela nosila umetnikov pečat. Če hočeš torej skladbo do dobrega doumeti, je dobro, pri večjih delih kar potrebno, da poznaš umetnika, njegovo izobrazbo in mišljenje. Pri imenitnih, obsežnih skladbah, pomaga k boljšemu razumevanju tudi poznanje nagibov, ki so skladatelja privedli

do tega, da je začel z delom. Zraven tega je pa treba v današnjem času dodati še nekaj, kar je, rekel bi, skoro najvažnejše: detajlirano novejšo izražanje.

Upoštevajoč vse to, ne odloži skladbe, ki ti na prvi pogled ni všeč, posebno še, če je vzkliła na novih tleh, češ: »trda je ta beseda, kdo jo more poslušati?« Ravno stem, da jo boš večkrat poslušal, se ti bo stopnjema odpirala njena lepota, vedno globlje boš prodril v skrivnost novega izražanja in kar se je še nedavno zdelo hladno preračunano, po tem bo srce zahrepenelo. Če boš neposredno zatem vzel v roke skladbo prejšnjih let, dasi morebiti za tisti čas prav lepo in še danes vedno porabno (za oddih včasih naravnost potrebno) — boš vendarle začutil neko neugodje, praznoto — nekako tako kakor ob tisti jugoslovanski kvinti, ki je sicer večkrat prav na mestu in značilna, če bi jo pa moral le prepogosto poslušati, bi pa utrudila. Kar nekak »horror vacui« se nas polasti in človek najrajši kar vstane od instrumenta, da se mu prejšnji, novejši domisleki preveč ne zamegle.

Primerjajoč torej skladbe prejšnje dobe z novejšimi, nehote začutimo, da uplivajo prve bolj površno s svojo uglajenostjo, dočim se druge s svojo gostoto, sočnostjo in mavrično barvo dotaknejo vsakega vlakenca srca. Če poslušam prvo, se mi zdi, kot da bi prišel v cerkev, lepo sicer, a neposlíkano; če prisluškujem drugi, mi pa vstaja pred očmi ornamentalno in figuralno lepo okrašena hiša božja.

Z novejšim izražanjem smo se še bolj približali bistvu glasbe, ki ga moramo iskati v disonanci, t. j. v življenju in gibanju, seveda gibanju, ki vodi do miru. Glasba in vztrajanje v miru; v mir in enoto nas morajo voditi nasprotja kot v svoj rezultat. Enota in mir sama v sebi nas ne zanimata. Harmonija je lahko našemu ušesu prijetna, srca pa ne bo ganila, če ni živa, če se ne »dogaja«, če ni v njej boja, skozi katerega mora do zmage.

Tako smo lahko opazovali tekom časa v različnih skladbah, kako je ta priganjajoči in oživljajoči element nasprotstva dobival vedno izrazitejšo obliko, kako je boj postajal vedno bolj vroč; kako prvotne, nežne disonance niso več zadostovale, ker niso več prišle do izraza in jih je bilo treba nadomestiti s krepkejšimi; kako smo se z rastočim razumevanjem za to bistvo glasbe vedno bolj in bolj učili prenašati, da uživati, kar se nam je prej zdelo odbijajoče. (Kje za nami je danes terca, ki so jo pa stari ne samo teoretično, temveč celo v praksi smatrali za disonanco, tako, da so se je v začetnih, zlasti pa v sklepnih akordih celo ogibali). Če pa danes zadenemo na daljšo vrsto »normalnih« trizvokov v prejšnjem konsonančnem smislu, se nam godi nekako tako, kakor bi prednamce neprijetno dirnila naša kromatika.

Če bi pa vendarle kaka skladba nikakor ne ugajala (vse gotovo ne bodo nikdar za vse), bi ji pa vendarle utegnili delati krivico, ko bi jo kratkomalo obsodili. Dobil jo bo v roke drugi, čigar mišljenju in čustvovanju se bo morebiti prav privilegala. Morebiti je tvoje mišljenje

drugače usmerjeno, ali pa mogoče temu ali drugemu presojevalcu manjka globokejše, glasbene izobrazbe, morebiti je opešal, ne more več držati koraka v razvoju zadnjih let, pozablja, da se v zgodovini glasbe začena nova doba. Gotovo je tudi med nami, ki sedaj z veseljem obračamo novo-barvane liste, pred nekaj časa ta ali drugi nekoliko postrani, z nekim nezaupanjem, skoro skepticizmom gledal novo glasbeno gradbo, češ: vihravi poskusi, ki jim ni usojena življenska sila. Sam sem bil med tistimi: nič zato. Med vojsko sva s tovarišem (Radom) v semenišču igrala iz glasbenih prilog C. Gl.: (»daj nam mir, Gospod«, ali katera je že bila) — uho je bilo še premalo vajeno in sodba je bila hitro narejena: ta pa že ni... »Ne tako, tovariš,« me hitro zavrne, »bolj pravilno je reči: m e n i se ne zdi lepa — kar pa še ne pomeni, da v resnici nima lepote v sebi. Neštetokrat sem se v podobnih prilikah spomnil na to tako umestno pripombo.

Kraljica glasbe si je pač nadela novo bujno krilo, in da jo bomo še bolj razlikovali od prejšnje, si jo predstavljajmo magari (seveda v dobrem pomenu — sit venia verbo) z »bubi«. Trde sponje prejšnjih zakonov so se umaknile zdravemu liberalizmu in demokraciji. Zlati žarki, toplo solnce, mavrični siji se nam smejejo iz skladb. Dasi je pa nova kraljica gibčnih in gracioznih kretenj, ji bo kljub temu lahko vsak sledil, kdor se za to umetnost zanima ter jo ima za resno. So pa seveda tudi taki, pri katerih je glasbeno umevanje in izobrazba zašla na plitvino, katere se ne morejo, oziroma nočejo rešiti. Pri mnogih je krivo tega položaja to, da glasbe ne smatrajo za umetnost, temveč samo za igračo in zabavo. Pride kdo v sobo, pa ko sliši in vidi klavir, hitro pravi, v trdni zavesti, da je izrekel modrost: A, vi se pa zopet igrate... Sicer pa nihče ne more tajiti, da je zabava tudi potrebna ob gotovem času in mislim, da je bolj plemenite že težko dobiti: meje med zabavnim in resnim igranjem pa tudi ne more kar vsak potegniti. Sicer pa, če kaj takega reče manj izobrazena oseba: naj le, kolikokrat hoče, samo včasih pa tisti »se« pristavi tudi kdo, ki se mu ne poda bogvekaj.

Da mnogi delajo krivico skladbam in njihovim očetom, ko nekatere kar a priori odklanjajo in to celo taki, ki se štejejo za izobražene, kaže sledeči zgled, ki je bil eden glavnih nagibov temu članku.

Poleti l. 1923. sem listal po prilogah C. Gl., da bi dobil primernih, novejših sicer, a ne pretežkih skladb, da bi jim bil kos zbor, ki je po pretežni večini šele prvo leto gledal v skrivnostne hrame glasbene muze. Pa mi med drugimi obstane oko tudi pri Karlo Adamičevi adventni. (C. Gl. 1913, pril. 11.) Igram prvič, drugič: vseč mi je bila. Velja zapomniti. Advent bo kmalu tu, naš repertoar pa razen Hribarjevih adventnih ni imel drugih. Kmalu je bila šapirografirana (vsak pevec je imel v rokah partituro) in z adventom jo pričnemo vaditi nič hudega sluteč. Da bi tudi pevcem pregnal različne predsodke, ki so se jih nekoliko lotevali, jim jo primerno razložim, ne toliko besedilo, pač pa glasbeno zamisel.

Prvi motiv, jim pravim, izraža ponižno, udano prošnjo: pridi, Rešenik sveta. Zaupno — boječe se glase prvi akordi; zaupno: ker so bili narodi prepričani, da mora priti; boječe: kdaj bo tisti srečni čas, bomo morali li še dolgo čakati? Misel kar naenkrat zraste v oktavi, češ, mudi se: tare sužnost nas pekla; hkrati v molu: žalost, strah nas preveva. Toda glej — ali se že ne svita v dalji: istoimenski dur — akord nam naznanja blestečo svobodo; v trdnem zaupanju, da ni več daleč, se stavek razvija odločno in krepko v iskreni prošnji tje do ff in ben marcato: poglej, Gospod, kako želimo, kako te prosimo srčno! Tako iz prvega dela odseva deloma strah, pa tudi zaupanje in goreča prošnja. V drugem delu ista prošnja stopnjema raste, hkrati nam že uliva veselje: Gospod bo kmalu tu. Z nastopom posameznih glasov nam hoče skladatelj pōkazati, kako so posamezniki, modrejši hrepeneli po Odrešeniku; ti so navdušili druge, ki so se z njimi strnili v mogočno prošnjo: pridi! Ker vztraja sopran skoro štiri takte na isti noti, hoče s svojo vztrajnostjo in odločnostjo spodbiti vsak ugovor, napraviti prošnjo nepremagljivo.

Pa človeška hudobija, posebno če je še združena z nevednostjo, najboljše namene, ki jih ima človek popolnoma preobrne. No, pa če bi kdo rekel, da ni bila točno zapeta, naj bi bilo: brez orgel ali dirigenta bi se bilo čuditi nasprotnemu: da bi namreč bila točno podana. Pa tega ni bilo slišati; pač pa tisti pogosto se ponavljajoči »pridi«, to je bil nesrečni kamen spodtike; kar nazaj so se obračali in glej, celo šteli kolikokrat bo »pridi«. Nekdo jih je kar 15 naštel (posamezne glasove je še preslišal, ker jih je še več). Ti nesrečni »pridi«! In vendar si glasbeno upravičen. Vse drugo bi človek preje pričakoval, samo tega ne, da je glasbeno umevanje na tako nizki stopnji, da niso bili kos zasledovati glasbeno misel, da so poslušali samo besede, ki so pa v tem slučaju nujno morale s tokom glasbenega razvoja. — Vprašan, odkod je ta skladba, sem seveda »obdolžil« C. Gl. »No, saj nisem kompetenten,« pravi dotični, »pa vendar ni zložena v cerkvenem duhu.« (Torej, gospod urednik, da boste vedeli.)

Čez 14 dni grem na podružnico. »Ali veste nekaj novega, gospod kaplan?« »Kaj pa vendar?« »Pravijo, da uči gospod kaplan fante punce klicati...« »Kako? Ne razumem.« »I, no, tako, ker ste v nedeljo peli: pridi, pridi!«

Sicer je pravzaprav škoda črnila in prostora za tako neumno zgodbo, pa naj bo, da se bolje spozna ljudska mentaliteta. Niti v sanjah bi mi ne moglo priti kaj takega na misel. Namesto, da bi to silno hrepenenje obrnili na Zveličarja, se pa v svojem prozaičnem srcu pečajo s takimi neumnostmi, pa še v adventnem času in v cerkvi. Sicer pa: »česar je polno srce, rado skozi usta gre.«

Nujno potrebno bi bilo, misliti na to, kako bi mogli tudi širše mase privedi do večjega umevanja skladb in umetnikov. Pevovodje imajo tu gotovo hvaležno polje, da bolj izrazite pesmi ne samo po besedilu temveč tudi po glasbenem ustroju pevcem razložje. Ti naj bi pa potem, ko bi

v družbi slučajno nanese pogovor na pevsko umetnost, to ali drugo stvar razložili in pojasnili. Sicer pa, kar se tiče specialno cerkvenega petja in glasbe, ne smemo pozabiti, da ni sama sebi namen, temveč v prvi vrsti poklicana, da povzdigne božjo čast, naša srca pa dvigne k Viru vse lepote in umetnosti.

Tvarina o glasbeni umetnosti je zelo priporočljiva semtertje za izobraževalna društva in tudi v cerkvi okoli godu sv. Cecilije par besedi ne bo odveč.

Kako vztrajno, kako vneto je »Cerkveni Glasbenik« pol stoletja delal za povzdigo slovenske pesmi v besedi in v skladbah, kako likal pevski čut, kako gojil smisel za pravo, jedrnato umetnost. Letos, ob njegovem zlatem jubileju izražam iskreno željo, da bi njegovo eminentno kulturno prizadevanje, zanesti glasbeno umevanje med vse ljubitelje lepe pesmi, našlo mogočen odziv, našlo pot med vse zборе, upoštevanje pri vsakem zavednem pevcu in po njih zanimanje pri vseh, ki ljubijo našo izrazito pesem. Mislim in upam, da ne bo nihče, kdor bo pogledal na teh 50 let, mogel še smatrati glasbo za igračo, temveč, da si bo poklical v spomin apostolovo besedo: »čas je, bratje, da vstanemo iz spanja«: glasba je resna umetnost.

Ivan Mercina:

NEKAJ POJASNIL K PRITRKOVAVCU.

Po nasvetu gospoda kritika Pritrkovavca sem napisal nastopne vrstice. Gospoda urednika prosim, naj jih blagovoljno objavi.

Dobro sem se zavedal, da je pisanje poučne knjige za pritrkavanje združeno z mnogimi težkočami. Naj navedem nekatere!

Pred vsem sem moral upoštevati dejstvo, da je pritrkavanje skoraj izključna last našega naroda. Po dotiki ž njim se je razširilo sicer med najbližje drugorodne sosede, toda dalje ni prodiralo, ker je bilo za drugorode vedno nekaj tujega. Ni čuda torej, da nisem našel v italijanskem slovstvu nijednega vira za svojo knjigo — pa saj je sploh zvonoslovje pri teh naših sosedih tako v povojih kot pri nas in bržkone še bolj. V dveh nemških mesečnikih sem zasledil po en članek »Etwas vom Beiern«, toda v povojnih letih nisem mogel do njiju in morda sta bila že takrat pošla. Tako sem bil omejen in navezan le na lastno izkušnjo in na svoje znanje v pritrkavanju in v glasbi.

Drugo težkočo mi je tvorila različnost v znanju prihodnjih bravcev. Z lahkoto umeva knjigo, kdor je pritrkovavec, pa tudi nekoliko glasbenik. Naši glasbeniki pa niso pritrkovavci in naši pritrkovavci niso glasbeniki. To različnost v potrebnem znanju vsaj iz večine izenačiti je bila važna naloga knjige. Tej nalogi sem skušal zadostiti s poglavji V. do IX. To je bilo sitno delo. Kar je za glasbenika prelahko, je za pritrkovavca pretežko in naopak. Primerno srednjo pot ubrati ni bilo tako lahko zlasti za pisatelja knjige, ko mu vedno visi nad glavo Damoklejev meč z grožnjo: Pazi, da ne bo delo preobširno! Zato pa mora bravec ona poglavja čitati počasi, pazljivo in ponovno, zlasti ona mesta, ki segajo v njegovo neznanje.

Tretja težkoča je ta, da se knjiga napačno presoja in zato tudi napačno rabi. Ta knjiga ni kak roman, ki se enkrat prečita in potem odloži. Knjiga je namenjena samoučbi, rabiti se mora torej kot učna knjiga. Seveda je

nekoliko nerodno, da nima služiti mladini, ampak odraslim čitateljem, ki jim pouk ni več prijeten.

Nadaljnjo težkočo zasluti bravec, ki knjige prav ne čita, bodi da gori imenovana poglavja z očmi kar preleti, bodi da jih — če tudi dobro proučena — ne primerja sproti z zadnjim poglavjem. Na ta način mu seveda razum odreče pri pogledu na nebroj števil v zadnjem poglavju. Če bi bila knjiga namenjena za pouk v šoli, bi morda zadostovalo samo zadnje poglavje, skoraj vse drugo bi moral učiti učitelj. Ker pa je pisana za samouke, je morala sama prevzeti nalogo učiteljevo. To pač kaže, kolike važnosti so predidoka poglavja!

Najvažnejše je poglavje VIII., ono vsebuje navodila k pričetkom vseh (243) melodičnih vzorcev zadnjega poglavja. Izključeno je, da bi mogli pritrkovavci izvajati težje melodije zadnjega poglavja, ne da bi jim bila znana dotična navodila v VIII. poglavju. Melodije se namreč ne pričenjajo tako kakor kažejo povrstne številke v XII. poglavju, ampak tako kot kaže zaporednost števil v dotičnih navodilih v VIII. poglavju. In če si ogledamo zaporednost števil vseh navodil v VIII. poglavju, vidimo, da stoje najprej vsa liha (neparna) števila in potem šele soda (parna) števila. Zato je dobro pomniti pravilo: Melodije se pričenjajo v zaporednosti števil VIII. poglavja, izvršujejo pa v zaporednosti števil XII. poglavja. Tega pravila se drže vsi naši pritrkovavci, če tudi se tega ne zavedajo; vedó pa prav dobro, da je pričenjanje melodij težko in tudi zelo težko, nadaljnje izvrševanje pa lahko. V nevednosti tu rečenega tiči torej uganka, ki tvori neugodna mnenja in tožbe o težkem razumevanju pritrkovanja po vzorcih.

Naj pojasnim to na prvem melodičnem vzorcu (str. 54), ki je najpreprostejši in najlažji in kateri je gotovo znan vsem našim pritrkovavcem. Vzorec je napisan s številkami

1 3 2, 4

Kdor bi ignoriral poglavje VIII., bi udaril najprej na veliki zvon, potem na mali, potlej na srednji in zatem zopet na mali zvon. Tak pričetek bi pa bil skoraj neizvršljiv. Pritrkovavec na mali zvon bi moral pričeti s svojim udarjanjem na 2, t. j. na nenaglašeni takti del. To pa je ritmično jako težko. Koliko laglje je, da pride po prvem udarcu (na vel. zvon) udarec na naglašeni tretji (3) takti del, torej udarec na srednji zvon. Ko je pričetek na oba naglašena taktna dela izveden, je pritrkovavcu na mali zvon prav lahko vplesti svoj udarec med 1 in 3 in drugi udarec med 3 in 1 vel. in srednjega zvona. Prav to povrstnost pa zahteva navodilo v VIII. poglavju na str. 36. Iz tega torej razvidimo, da si pričetek melodije mnogo olajšamo — da ne rečem omogočimo — če jo pričenjamo na glavni naglašeni takti del, potem prehajamo na druge naglašene taktne dele in zatem šele na nenaglašene taktne dele.

To kaže, kako tesna mora biti zveza med VIII. in XII. poglavjem. Zato priporočam pritrkovavcem, naj si prepisejo na papir pred melodični vzorec tudi dotično navodilo iz VIII. poglavja, če vedo, da si tega zadnjega ne morejo drugače zanesljivo zapomniti. Pa tudi ta težava se da premagati s temeljito pripravo v posamni vaji vsakega pritrkovavca kot jo priporočam na str. 18.

Pri težko izvršljivih melodičnih vzorcih se število pričetnih taktov po potrebi lahko pomnoži, da se prirastek le enega takta ponovi in s tem celotni pričetek za en takt pomnoži. Tako se nekoliko olajša ta težji pričetek.

Mogoče je pa tudi obratno — če ni melodični vzorec težek ter so pritrkovavci dovolj spretni — da se dvakratni pričetni prirastek skrči v enotaktnega in s tem celotni pričetek za en takt okrajša.

Da slednjič olajšam še delo pri sestavljanju sporedov, se mi vidi potrebno razvrstiti melodične vzorce po lažjem in težjem izvrševanju, kar je razvidno iz naslednje preglednice.

Melodični vzorci po možnosti izvrševanja, lahki:

Štev.	1 do	štev.	24 =	24	
"	37	"	39 =	3	
"	67	"	69 =	3	
"	112	"	175 =	64	
"	212	"	243 =	32	
					= 126 (nad $\frac{1}{2}$).

Malo težji:

Štev.	25 do	štev.	36 =	12	
"	40	"	42 =	3	
"	64	"	66 =	3	
"	176	"	211 =	36	
					= 54 (skoraj $\frac{1}{4}$).

Še nekoliko težji:

Štev.	43 do	štev.	63 =	21	
"	85	"	87 =	3	
					= 24 (skoraj $\frac{1}{10}$).

Težki:

Štev.	70 do	štev.	84 =	15	
"	88	"	111 =	24	
					= 39 (skoraj $\frac{1}{6}$).

ORGANISTOVSKÉ ZADEVE.

Seja podp. društva organistov dne 4. svečana 1927.

1. Predsednik poroča glede sklepov sprejetih na občnem zboru dne 6. okt. 1926 in sicer, da je knezoškofijski ordinariat sam že vprašal našo finančno delegacijo, ali bi bila pripravljena mesto občine pobirati prispevke, določene na konkurenčnih obravnavah, ali ne. Dobil je negativni odgovor. Sedaj se je obrnil ordinariat na vlado v Belgradu, odkoder pa še ni odgovora.

2. Štajersko društvo je pripravljeno, da se ustanovi širša organistovska organizacija (zveza obeh društev), vsled česar bomo skušali urediti enotna pravila za obe društvi.¹

3. Sprejmejo se v društvo novi člani: Tomaž Holmar, organist, Žabnice (Italija), Franc Pirc, organist-misijonar, Groblje-Domžale, Frane Pavčič, organist, Rudnik, Alojzij Ovca, organist v Blagovici.

4. Podpora Antonu Skoku se topot odkloni.

5. Z vlogo na vlado glede pobiranja prispevkov po davkariji se sklone počakati, da dobi ordinariat odgovor, oziroma se obrne društvo na ordinariat, da pospeši odgovor na že tozadevno vprašanje.

6. Zadevi organista Mraka in Furlana se izročita v rešitev ordinariatu in se jima to sporoči.

7. Pregledajo se pravila štajerskega društva in nekatere stvari črtajo oziroma predruugačijo. Popolno ureditev pravil sestavijo s pomočjo kakega jurista člani odbora, ki stanujejo v Ljubljani.

¹ Kar smo v 1. in 2. številki letošnjega C. Gl. o tej zadevi pisali, je prišlo v list vsled nesporazumljenja.

ORGANIST IN PEVOVODJA.

Pod tem naslovom je g. Fr. Pirc, C. M. priobčil sicer zelo lep članek o organistu in njegovem idealnem delu. Veliko lepega je povedano v tem članku in vse to je večinoma tudi res. Večinoma pravim, toda vse pa ne. Da, kjer je organist primerno plačan, tam je lahko govoriti o idealu. Kaj pa naj rečemo o organistih, kateri stradajo v pravem pomenu besede!

Kako naj organist poje in igra v cerkvi z navdušenjem, ko vidi župljane v prazničnih oblekah, sam pa je v slabi ponošeni obleki, ker je vsaka misel na novo obleko zastonj? Kako naj z veseljem vodi pevske vaje, ko vidi žalostni obraz svoje žene ter upadle obraze lačnih otrok? Kako mu je pri srcu, ko čita celo vrsto objav o novih pesmih, katere so izšle, ko pa nima včasih niti dinarja za znamko, najmanj pa da bi si naročil drage skladbe? Če pa se obrne na cerkveno predstojništvo, dobi navadno odgovor, da cerkev nima denarja!

Gospod Pirc trdi, da kjer organist vrši svojo službo vzorno, da mu bo ljudstvo gotovo rado plačalo! Mogoče tu in tam, toda večinoma nima niti priznanja. Kdor dobro pozna razmere po deželi, bo meni pritrdil. Poznam organista, kateri se je veliko trudil za cerkveno in svetno glasbo. Vodil je celo tri zборе, mešani, moški in šolske otroke. Petje krasno! Veliko je deloval na prosvetnem polju. Vse prebivalstvo župnije mu pripoznava velike zasluge. Ko je pa šlo za ureditev plače, da bi mu namesto vinske bernje, katera je odpadla vsled uničenja vinogradov, dali kakšno nadomestilo, je bilo vse proti! Imenovani je oženjen, ima veliko otrok, ne zasluži letno kot organist in cerkvenik čez 6000 Din. In ti ljudje niti ne pomislijo, kako se bo preživel.

Kakšne postranske službe ne dobi. Te dajo drugim, n. pr. svojim sorodnikom itd. Navedel sem samo en slučaj. Navedel pa bi jih lahko zelo veliko. Ne rečem, da je povsod tako, toda večinoma ljudstvo takšno delo slabo plačuje.

Pomoči pa ni nikjer. Greš h gosp. župniku; rečejo: cerkev nima denarja. Greš k županu; reče: nimamo, to nas sploh ne briga. Če prosiš pri cerkvenokonkurenčnem odboru, rečejo, imamo že velike davke, ne moremo. Organist naj dela ali pa naj gre! Ne povedo pa, kaj naj in kje dobi delo.

Velikokrat sem že to poudarjal, da ako hočemo, da bo cerkvena glasba napredovala, je glavni korak ureditev plače organistov.

Fr. Klančnik.

Stanko Premrl:

NEKOLIKO STATISTIKE O SEDANJEM STANJU ORGANISTOV V LJUBLJANSKI ŠKOFIJI.

Popis sedanjega organistovskega stanja v ljubljanski škofiji s pomočjo vprašalnih pol izkazuje sledeči položaj.

Organistovsko službo opravlja 245 organistov in organistinj. V 37 krajih nimajo sedaj organista, v nekaterih izmed teh le trenutno ne, drugod že več let ne, ponekod ga sploh nikoli ni bilo. (V nekaj cerkvah namreč tudi orgel ni).

Izmed gori navedenih 245 organistov je 5 duhovnikov (dva nastavljena, trije pa vodijo petje oz. orglajo, ker so slučajno tega zmožni in ni sredstev za posebnega organista); 5 je redovnikov, 2 redovnici, 21 učiteljev in učiteljic, 94 jih je dovršilo ozir. obiskovalo orglarsko šolo v Ljubljani, 19 orglarsko šolo v Celju, dva Glasbeno Matico v Ljubljani, eden šolo I. štajerskega glasbenega društva v Gradcu, dva sta dovršila dunajski konservatorij, 102 sta se glasbo učila pri privatnih osebah (duhovnikih-glasbenikih, učiteljih, organistih itd.), deloma so med njimi popolni samouki.

Glede starosti izkazujejo vprašalne pole sledeči pregled:

po 17 let stara sta	2 organista,
po 18 let stari so	3 organisti,
po 19 let starih je	6 organistov,
od 20—30 let starih je	43 organistov,
od 30—40 let starih je	75 organistov,
od 40—50 let starih je	49 organistov,
od 50—60 let starih je	24 organistov,
od 60—70 let starih je	11 organistov,
po 70—80 let stari so	3 organisti,
81 let star je	1 organist

Starosta organistov je potemtakem zadnje imenovani, župnik-svétnik Jakob Aljaž na Dovjem, ki je hkrati tamkaj organist in pevovodja, rojen l. 1845. Starosta med pravimi poklicnimi organisti je Andrej Jezeršek, organist v Novi Oselici, rojen l. 1847., sedaj v 80. letu. Orglanja se je učil pri Janezu Rapelu, zasebnem glasbenem učitelju v Idriji. Je užitkar kmetije in orgla za malo nagrado nekaj nad 100 Din letno. Najstarejši sedaj v ljubljanski škofiji službujoči organist, ki je izšel iz ljubljanske orglarske šole, je Ignacij Hladnik, kapiteljski organist v Novem mestu, rojen l. 1865., dovršil orglarsko šolo l. 1879.

Organistov, ki so hkrati cerkveniki, je nad 100 in dve organistinji-cerkvenikinji. Organistinj je v celoti 24.

Razne stranske (nekateri pa kot glavne) posle imajo poleg nekaterih že prej imenovanih, tako-le: Nekaj jih poučuje glasbo v šolah ali privatno, trije so uradniki, eden operni zborovi pevec, 17 je občinskih tajnikov, 7 posojilniških tajnikov, dva poslovodja pri zadrugah, trije poverjeniki Vzemne hranilnice, eden zastopnik zavarovalne družbe, trije posojilniški pisarji, eden zasilni učitelj, 4 trgovci, 2 trgovska sotrudnika, 12 krojačev in 1 krojaški vajenec, 8 čevljarjev, dva mizarja, dva urarja, dva žebjarja, 1 uglasčevalec klavirjev, harmonijev in orgel, 1 fotograf, 1 desinfektor, 1 pletar, 1 tkalec, 1 popravljavec dežnikov, 4 šivilje, 11 mrliških ogledov, 15 posestnikov, 4 mali posestniki, 6 kmetovalcev, 3 gostilničarji, 1 trafikant, 1 poštar, 1 poštarica, 1 občinski redar in javni tehtničar, 2 okrajni slugi, 2 poštna uslužbenca, 1 centralni telefonist, 10 jih pomaga svojem pri domačem delu, dve sta gospodinji v župnišču, ena žena cerkvnika in ena cerkvnikova pomočnica. Nekateri imajo kar po dve stranski službi.

Pismeno pogodbo s cerkvijo oz. občino ima 76 organistov, nekaj nad 20 samo ustmeno. Zavarovanih je 32 organistov poleg nekaterih drugih, ki so zavarovani vsled drugega posla. Prosto stanovanje ima nad 60 organistov, prosto hrano v župnišču 5 organistov (laikov), obvezno bero dobiva okrog 70 organistov, prostovoljno okrog 60; nekateri pa obojno. Zemljišče (njive ali gozd) jih ima nad 40. Dohodki so precej dobri v kakih 30 župnijah; dobri, deloma urejeni, v nad 100 župnijah. Neurejeni oz. nezadostni v nad 120 župnijah. Dohodki obstoje deloma iz stanovanja, plače v gotovini, v štolnini, zemljišču, v beri obvezni oz. prostovoljni, semtertje tudi v obojni. Ponekod je plača vsa v gotovini in urejena potom konkurenčne obravnave; drugod samo v beri oz. zemljišču, v mnogih krajih vsakega nekaj. Najvišja plača znaša 18.000 Din letno (samo v enem kraju), potem 17.000, 14.000, 13.000, v več krajih po 12.000, in potem polagoma nazaj do 3000 letno (v dosti krajih), pa še nazaj do 2000, 1000 in še manj. So pa tudi cerkve, kjer se orgla za >bohlonaj<.

Z dohodki, ki jih prejema večina organistov, bi se seveda ne moglo izhajati in živeti. Možno pa je to še na primeroma dostih krajih s stranskim zaslužkom. Organisti so na vprašalnih polah z malo izjemami izjavili, da jih stranske

službe ne ovirajo. Kjer je možno organistu preskrbeti kakršnokoli primerno stransko delo, je s tem tudi njegovo gmotno vprašanje že kolikortoliko rešeno. Povsod seveda to ni mogoče in bodo bolj revne cerkve in majhne občine imele le bolj za silo plačane organiste ali jih pa sploh ne bodo imele. V večjih krajih pa se bo to vprašanje z dobro voljo moglo prej ali slej kakorkoli urediti, da bo organist preskrbljen.

Iz vprašalnih pol je razvidno, da je v teku več konkurenčnih obravnjav. Vendar omenjamo in poudarjamo že tu, da so konkurenčne obravnave danes na splošno težko izvedljive in ne prinesejo vedno, zaželenega uspeha; včasih položaj celo poslabšajo. V več krajih pripravljajo zboljšanje organistu drugačnim potom. Več cerkva bo organiste zavarovalo.

Organistovsko podporno društvo v Ljubljani je predložilo kn.-škof. ordinariatu okrog 20 slučajev, kjer je treba podzeti korake, da se organistu v korist to ali ono ukrene.

Kar se tiče službenega razmerja med organistom in cerkvijo oz. župnim uradom in eventualnih zadevnih pritožb, opozarjamo organiste, naj tovrstne vloge pošiljajo naravnost na škofijski ordinariat in ne na organistovsko društvo. Organistovsko društvo take vloge itak odstopa škof. ordinariatu v rešitev oziroma uradovanje. Pač pa naj organisti, člani našega društva, društveni odbor o svoji vlogi obveste.

KONCERTNA POROČILA.

I. Koncerti v Ljubljani. 10. jan. je priredila pianistka Karmela Kosovelova, gojenka Mojstrske šole na Glasbeni akademiji v Monakovem, samostojen klavirski koncert. Igrala je Brahmsa, Regerja, Beethovna, Chopina in Skrjabinu. — 26. jan. se je vršil prvi javni koncert gojencev tukajšnjega konservatorija. Nastopili so: violinist Karel Rupel, gojenec prof. Šlaisa, ter pianisti: Marta Valjalo, Marjan Lipovšek in Pavel Šivic, gojenci prof. J. Ravnika. Rupel je izvajal Tartinijevo sonato v g-molu, Saint Saenov koncert v b-molu, in tri novejšje krajše komade, Šivic Chopinovo Polonezo v g-molu, Valjalo dve Smetanovi skladbi. — 3. febr. je koncertiral češki violinski virtuoz Vaša Příklad. Njegov spored je nudil Mozarta, Bacha, Ernsta, Mendelssohna, Chopina in Paganinija. Spremljal ga je Charles Cerné. Vseh teh treh omenjenih koncertov se podpisani radi boleznim nisem mogel udeležiti. Po poročilih in ocenah v dnevnikih so se vsi zelo dobro obnesli. — Akademija v proslavo 1100-letnice sv. Cirila 13. febr., ki je pri nji sodeloval pevski zbor glasbenega društva »Ljubljana« pod vodstvom svojega novega pevovodja Antona Dolinarja ter zapel Karlo Adamičevo Himno v čast sv. Cirila in Metoda, Hochreiterjevo Uspavanko in tri ruske cerkvene zборе, je izorno uspela. — 15. febr. je Ševčikov kvartet iz Prage (Lhotsky Bohuslav, Prochazka Karel, Moravec Karel in Pour František) priredil pod okriljem Glasbene Matice komorni koncert v proslavo 100. obletnice Beethovne smrti. Kvartet je izvajal tri Beethovne godalne kvartete iz raznih dob: v B-duru op. 18., št. 6, prvi Beethovnov kvartet, ki kaže zlasti v prvem stavku še precej znakov Haydn-Mozartovega klasicizma in je nekako šolsko suhoparen; drugi stavek se že deloma osamosvojuje, zadnja dva pa sta že krepko izrazita. Drugi kvartet v Es-duru, op. 74., datira iz Beethovne srednje dobe in ima posebno značilen, kar ognjevit Presto. Tretji kvartet v Cis-molu, op. 131., zložen ravno pred sto leti, je eno najglobljih in najpomembnejših Beethovnovih vstvaritev iz njegove tretje dobe. Posamezni deli tu niso več tako strogo začrtani oz. ločeni, temveč se organsko razvijajo in prelivajo eden v drugega. Kontrapunktičnega bogastva je tu naravnost nakopičenega. Izvajalci so se izkazali — kakor tudi prej že večkrat — kot mojstri skupne igre, vendar smo si semtertje želeli nekoliko več ognja in čuvstvenega poleta. — 25. febr. je belgrajsko akademsko pevsko društvo »Obilic« priredilo vokalni koncert, obstoječ iz hrvatskih in srbskih skladb. Izvajali so Mokranjca, Hrističa, Bajšanskega, Stolcer-Slavenskega in Gotovaca. V prvem

delu koncerta srbske cerkvene in nabožne speve, krasne polifonne skladbe, opirajoče se na koral. Med novjšimi hrvaškimi modernimi sta Slavenski in Gotovac brezdvomno med prvimi. Slavenski ljubi polifonijo in je v izražanju nekako 'nobel' in izčiščen, Gotovac morda bolj naroden in gre bolj za učinki. Njegovo »Jadovanko za teletom« so morali ponavljati. Tudi njegovo »Koledo«, skladbo v petih delih, ki so tesno spojeni drug z drugim, za moški zbor, tri klarinete, dva fagota in tolkala, smo z veseljem poslušali. Je res nekaj pristno narodnega in spretno ter učinkovito zloženega. Pevski zbor, četudi glasovno ne ravno prvovrsten, je krasno izvežban. Pod vodstvom opernega kapelnika Lovra Matačiča in deloma Branka Dragatunoviča je gladko, sigurno, s praviim umevanjem in uživetjem v skladbo izvečine na pamet zapel cel spored. Zbor poje enotno, pravilno veže, je intonacijsko trden in se odlikuje po kar najlepši dinamični odtehtanosti. Za lep glasbenoumetniški večer smo temu odličnemu bratskemu pevskeemu zboru in njegovima pevovodjema srčno hvaležni.

II. Koncerti drugod. 1. febr. je Glasbena Matica v Novem mestu priredila Foersterjevo glasbeno akademijo in izvajala izključno Foersterjeve skladbe, svetne in cerkvene. Pevski zbor je vodil g. L. Puš. Sodeloval je tudi salonski orkester, gđe. M. Kraigherjeva (petje), gđe. N. Andrijaničeva in gđe. S. Krašovčeva (klavir). — 2. febr. se je vršil v Rogaški Slatini koncert pevskega društva »Sloga« pod vodstvom g. T. Ulage. — Sredi februarja je pevski zbor v Mavčičah priredil koncert. — 13. febr. je Kat. pevsko društvo v Celju priredilo koncert v proslavo 1100-letnice sv. Cirila. Izvajalo je več slovenskih mešanih zborov, med njimi tudi Sattnerjevo skladbo »O nevihti« in Schwabovo »Zlato kanglico«, zadnji obe s spremljanjem klavirja in harmonija. Koncert je vodil A. Mihelčič. — 14. febr. je Ševčikov godalni kvartet iz Prage koncertiral v Mariboru. — »Ljubljana« pa je 20. febr. pela v Trbovljah. Pela je zbere Gerbiča, Kreka, Vodopivca, Kimovca, Vilharja, Lajovca, Premrla, Hochreiterja, Foersterja, Arhangeljskega, Čajkovskega in Grečaninova.

St. Premrl.

DOPISI.

Šmartno ob Paki. V Braslovčah v Savinjski dolini je umrl 25. januarja tamošnji organist g. Vinko Rojnik v 63. letu starosti. Bolan je bil samo 6 dni. Vnela so se mu pljuča. Imenovani je deloval kot organist, pevovodja in cerkvenik čez 40 let, od tega v Braslovčah 35 let. Bil je dober organist in vesten cerkvenik. Kako je bil rajniki priljubljen, je pokazal njegov veličasten pogreb. Na njegovi zadnji poti ga je spremljala cela fara, pa tudi iz sosednih župnij je bilo dosti ljudi. Pogreba se je udeležilo tudi 14 njegovih tovarišev-organistov, kateri so mu v družbi z domačim pevskim zborom zapeli ganljive nagrobnice. Pred hišo žalosti se je v imenu župljanov poslovil od njega g. Matija Bošnjak. Ob grobu mu je govoril v slovo tovariš g. Franc Klančnik. Pot njegovega življenja ni bila nastlana z rožami. Vzredil je 14 otrok. Od teh so razen dveh že vsi preskrbljeni. Veliko je prestal truda in skrbi, upamo pa, da mu sedaj usmiljeni Bog, katerega je ranjki čez 40 let s petjem častil, to povrne v nebesih.

Fr. Klančnik.

Iz Gorice. Nekatero Glasbenikove bravce utegne zanimati poročilo o naših sedanjih povojnih zvonovskih razmerah. Te niso nikakor razveseljive. Tudi v tej zadevi smo neprijetno razočarani. Takoj po vojni se je vlada z uradnim odlokom zavezala, da vrne vsem cerkvam — tudi podružnicam — zvonove enake teže, da plača sama vse stroške za armaturo, prevoznjo in umeščanje zvonov ter da prepusti avstrijsko odškodnino (4 krone za kg) cerkvam za druge potrebe. Ta vladna obljuba je bila sprejeta z veseljem in zadovoljstvom. Med to veselje se je pa vmešalo tudi svarilo: Ne veselite se pre zgodaj, ker ni gotovo, da bodo novi zvonovi vsaj tako dobri kot oddani, nad čimer se da dvomiti pri tako ogromni množini izpraznjenih zvonikov.

Vladna obljuba se je začela polagoma izvrševati, kar trešči med nas izjava finančnega ministra: Ne pričakujte več od vlade novih zvonov, ker Vam je odškodnino že izplačala bivša avstr. vlada. In tako je prišla do zvonov le pičla tretjina naših cerkva.

Vendar se je ponovnim prošnjam vlada udala in obljubila zvonove le cerkvam na bivši fronti, cerkvam v zaledju pa nekaj odškodnine v denarju. Pa tudi pri tej obljubi ni ostalo, obljubili so se nato zvonovi tudi cerkvam v zaledju, toda s pogojem, da izročijo vladi odškodnino bivše avstr. vlade. Tako smo dospeli zopet do prvotne obljube. To je šlo še precej hitro, dobava zvonov pa se vrši prav s polževo počasnostjo.

Nekatere občine so se naveličale čakati ter so si nabavile zvonove na svoje stroške, seveda nadejaje se, da jim vlada vsaj nekaj teh stroškov naknadno povrne.

In kakšni so doslej prejeti zvonovi? Z malimi izjemami slabi. Toda tega ni kriva vlada, krivi so temveč oni, ki so imeli vladne naredbe izvrševati in nadzorovati. Kot v vsaki državi, je tudi tu prevladalo mnenje, da se na račun vlade izvršujejo dela kolikor možno drago, pa tudi kolikor možno površno.

Prva krivda zadene zvonarje, da so vlivali zvonovom 2% preveč bakra in 2% premalo cina. Izgovor na vlado je bržkone ničev. Njim samim je kazalo to, da je bron bolj mehek in manj nevaren za ubitje, zato pa je glas teh zvonov pokrit in kotlast. Druga krivda utegne biti nezadostno razgretje, mešanje in čiščenje zvonovine, tretja krivda pa naglica in površnost v montiranju kalupov. Ni čuda torej, da se je enemu samemu zvonarju ubilo blizu 70 zvonov. Ta nesrečni uspeh je pojasnjen dovolj z dejstvom, da so zvonovi istega zvonarja na račun vlade slabi, na račun občin pa boljši.

Nadaljnja krivda pada na kolavdatorje zvonov, ki jim je L'Opera di soccorso poverila preizkušnjo zvonov v — zvonarnah! Ta pa ne more nikakor nadomestiti edine zanesljive preizkušnje v zvoniku. Zvon se da zanesljivo oceniti le v zvoniku viseč in zvoneč. Ti kolavdatorji so zahvalili tudi prave zvske pokveke, ki bi jih gotovo ne bili, ako bi oni bili tudi zvonoznanci in ne samo glasbeniki. Take zvske pokveke z glasovi, sličnimi jeklenim zvonovom, je n. pr. dobila tukajšnja cerkev sv. Roka. Mala dva sta že ubita.

Tretji v družbi teh krivcev so uradniki, ki jim je bilo izročeno vse delo zunaj zvonarn. Zvonove so pošiljali na nepravne železniške postaje. Tako so n. pr. zašli zvonovi, namenjeni za neko furlansko vas ob Soči, v Ajdovščino. Tamkajšnji g. župnik jih je dal z oblastvenim dovoljenjem obesiti v domači zvonik. Eden se je že ubil. Mnogo zvonov je bilo zamenjanih in poslanih nepravim cerkvam. V Trnovo pri Bistrici so dobili zvonove des¹, f¹, as¹, v zvoniku je ostal d¹. Izključeno je, da bi bila naročba na te zvonove izšla iz trnovskega župnišča. V Kronbergu so dobili f¹, g¹, a¹, odvzeti so pa bili d¹, e¹, fis¹, cerkev je torej oškodovana najmanj za 10 kvintalov bron. V Vrhpolju so imeli d¹, fis¹, a¹, dobili so pa e¹, gis¹, ais¹. Prejšnji (Samassovi) so tehtali ca 24 kvintalov, novi — po zvonarjevem izporočilu 19 kvintalov — bržkone pa le 15 kvintalov. V obeh Vrtojbah so se združili za eno cerkev. Prej so imeli v obeh cerkvah šest zvonov, ki so tehtali ca 52 kvintalov, zdaj imajo v skupni cerkvi tri, ki tehtajo ca 38 kvintalov.

Ljudstvo je bilo po tem neredu v razpošiljanju zvonov zelo ozlovoljeno, rado bi bilo nepravne zvonove zavrnilo, a. b.alo se je, da bi moralo druge Bog ve koliko časa čakati ali pa bi jih sploh ne dočakalo.

Goričan. —

Novo mesto. (Dva koncerta.) V zadnjem času smo imeli v tukajšnjem »Narodnem domu« dva koncerta, ki zaslužita, da se registrirata tudi v »Cerkvenem Glasbeniku«. Prvega je priredila novomeška »Glasbena Matica« pod naslovom »Foersterjeva glasbena akademija« dne 1. februarja ob 8 zvečer. Ta prireditelj je veljala proslavi Foersterjevega spomina, zato je obsegal spored izključno le Foersterjeve skladbe. Ker je Foerster zadnja leta svojega življenja preživel v Novem mestu in je tukaj tudi umrl, je bila v resnici srečna misel, da se je njemu na čast ravno tukaj priredila posebna akademija.

Kot uvod k akademiji je g. prof. Josip Germ v daljšem govoru opisal življenje in delovanje pokojnega Foersterja, kar je dobro došlo zlasti onim, katerim je bilo Foersterjevo življenje še neznano. Spored sam je bil modro sestavljen iz raznih vrst Foersterjevih kompozicij.

Pevski zbor »Glasbene Maticice« je zapel šesteroglasno »Ave Maria« iz opere »Gorenjski slavček« ob spremljevanju malega, domačega orkestra. Zeleti bi bilo bolj

diskretnega spremljevanja, zlasti še v drugem delu (v A-duru), kjer bi moral tudi zbor peti bolj tiho.

»Ljubica« se je dobro posrečila. Želel pa bi, da bi ženski zbor (»Saj sem rekla«) prišel bolj piano, a potem naraščal, kakor je tudi skladatelj tako predpisal. Konec (»Počilo ji je srce«) se mi je zdel nekoliko prehitro. Zakaj se niso upoštevale tudi tri splošne, celotaktne pavze?

Kot cerkveni skladatelj je Foerster v tem koncertu nastopil v dveh skladbah: v jako lepem ofertoriju za praznik Vseh svetnikov »Justorum animae«, in v »Benediktus« iz »Missa solemnis« (s spremljevanjem orkestra). Obe skladbi je zbor dobro pogodil.

Iz opere »Gorenjski slavček« smo slišali duet »Minka in Franjo«, ki sta ga jako občutno podala gdč. Krajerjeva (sopran) in g. Schweiger (tenor) ob spremljevanju klavirja. Na splošno željo sta ga morala ponoviti.

Krasni četverospjev »Katica« so zapeli gdč. Krajerjeva, ki ima jako čist in visok sopran, gdč. Zlebnikova z lepim, dasi ne posebno močnim altom, g. Schweiger, čigar mili tenor nagiba k visokemu baritonu, in g. Puš z jako prikupljivim basom. Bolj jasna in bolj učinkovita bi bila ta skladba, ako bi jo peli za spoznanje počasneje; skladbi namreč ni predpisan »allegro«, temveč samo »allegretto«.

Moški zbor je čvrsto zapel veselo »Planinsko«, moški trospev (gg. Gorup z jasnim, visokim tenorjem, Schweiger in Puš) pa »Ciganac« ob klavirskem spremljevanju. Občinstvu je ta trospev tako ugajal, da so ga morali ponoviti.

Tudi Foersterjeva klavirska dela niso bila izključena od tega koncerta. Gospodična Andrijaničeva je proizvajala njegovo koncertno fantazijo »Zagorska«, gdč. Hrašovčeva pa po rokopisu »Slovansko suite«. Obe igralki sta učenki tukajšnje »Glasbene Matice« in sta storili, kolikor jima je bilo mogoče.

Končal je koncert z vedno lepim in svežim »Vencem Vodnikovih pesmic« za šestroglasen mešani zbor in orkester.

Vobče je koncert zelo ugajal in je g. dirigent Ludovik Puš lahko zadovoljen z lepim uspehom. Njegov pevski zbor, ki mora po videzu šteti okrog štirideset pevcev in pevk, razpolaga z dobrim glasovnim materialom in je tudi v dinamiki že precej dobro izvežban. Seveda mu mora biti geslo: vedno naprej do čedalje večjega izpopolnjevanja! Marsikatera neznamna pomanjkljivost se bo dala sčasoma še izboljšati.

Udeležba pri tej glasbeni akademiji je bila izredno velika, gotovo iz pijetete do priljubljenega pokojnika, kateremu je veljala ta slovesnost. Prireditvi sta prisostvovala tudi gospa vdova Foersterjeva in sin g. višji sodni svetnik dr. Vladimir Foerster.

Drugi koncert pa je privedila dne 12. februarja na novo ustanovljena »Strelska družina« v Novem mestu. Koncert je proizvajal orkester Dravske divizijske oblasti pod vodstvom g. višjega kapelnika dr. Josipa Čerina.

Na sporedu so bile te-le skladbe: 1. Beethoven: Overtura »Prometejevega stvarstva«; 2. Smetana: Fantazija iz opere »Poljub«; 3. Bach-Gounod: »Ave Maria«; 4. Sedlaček: »Beograd u noći«; 5. Kalmán: Potpuri iz operete »Grofica Marica«.

Vse točke so občinstvu zelo ugajale, zlasti še 3. in 5., pri katerih je tudi harfa prišla do veljave. Jaz za svojo osebo bi si želel nekoliko več razlike v dinamiki; za duhovitim »piano« bi se tudi »forte« pokazal v veličastnejšem blišču. Sicer pa so vsi godbeniki izborno izvežbani ter slede z veliko lahkoto svojemu vrlemu g. dirigentu. Kar pri vojaškem orkestru posebno imponira, sta ona sigurnost in preciznost, ki ju pri drugih diletantskih godbah dostikrat pogrešamo. Zato smo g. dr. Čerinu hvaležni za užitek, ki nam ga je preskrbel s svojimi vrliimi možmi.

Tudi obisk tega koncerta je bil zelo razveseljav. Novomeščani so obakrat pokazali, da imajo zmisel ne samo za kake pustne burke, temveč tudi za resne koncerte. Drugega koncerta se je udeležil tudi brat g. višjega kapelnika, novomeški g. prošt Karol Čerin.

Fr. Ferjančič.

Poročilo o kolavdaciji novih orgel v župni cerkvi v Dornbergu 26. oktobra 1926.

Orgle je izdelala tvrdka Ivan Kacin v Gorici; so pnevmatične in imajo devet registrov s sledečo dispozicijo: 1. Principal 8, 2. Oktava 4, 3. Salicijonal 8, 4. Gamba 8, 5. Vox coelestis 8, 6. Flauta 4, 7. Mikstura, 8. Subbas 16, 9. Oktavbas 8. Zraven še dva mehanična registra: Pedalna zveza in oktavna zveza (gorenja). Sprožniki navadni: p, mf, f, tutti in razveznik. Zunanost lična. Meh dobro zgoščen in zadosten. — Posamezni registri: 1. Subbas 16 — od C—d. Zaradi prenizkega stroga — globoko v orgle postavljen — se na koru slabo sliši, v cerkvi pa dovolj močno. 2. Oktavbas 8' — dober, dovolj krepak. 3. Principal 8' — normalen. 4. Oktava 4' — normalna. 5. Salicijonal 8' — prav dober, tih, za pp petje izboren. 6. Gamba 8' — izredno dobra. 7. Vox coelestis 8' skozi in skozi izpeljana, zmerni tresljaji — se lahko rabi tudi sama. 8. Flauta 4' — normalna. 9. Mikstura — kričiča (iz ozira na ljudski okus). Registri so med seboj različni po barvi tona in je vsak zase karakterističen. Celoten vtis — zelo zadovoljiv. Tastatura zelo mehka. Mehhanika ustreza največjim zahtevam — zelo precizna. Summa summarum: Prav dobro delo. — V Dornbergu, dne 27. oktobra 1926. — **Vinko Vodopivec**, knezo-nadžkofijski kolavdator.

OGLASNIK ZA CERKVENO IN SVETNO GLASBO.

Martin Železnik (Sorica): 14 postnih pesmi za mešani zbor in orgle. Samozaložba. Cena 13 Din.

Zbirka vzbuja naravnost pozornost in dokumentira nagel in nepričakovano lep razvoj skladatelja, ki stopa po svojem hotenju med izrazito moderne. Zbirka vsebuje koloristično bogate skladbe in skladbice, ki so sicer precej stereotipne strukture (večina skladb začenja dvoglasno, nadaljuje in končava pa v štiriglasnem stavku), vendar bujnost harmonije in iskrenost melodije odtehtata vse nedostatke. Skladatelj ljubi pedalne tone, eksotičnosti s kvintami, katere zelo izrazito in efektno uporablja. Stavek je v celoti preprost, izvečine ni težak in je peven. Interesantnosti, ki nimajo globlje vzroka in nekatere neokretnosti — spričo absolutno resnega hotenja in na klasike spominjajoče muzikalne neposrednosti — ne prihajajo v poštev. Ta zbirka, ki je najlepšega priporočila, predvsem pa izvajanja vredna, je dokaz razvijajočega se lepega talenta, od katerega smo, ko dozori, upravičeni pričakovati najlepših sadov. — Zbirka se naroča v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

dr. Fran Mlinar-Cigale.

Martin Železnik: 9 velikonočnih pesmi za mešani zbor z orglami. Z dovoljenjem kn. škof. ordinariata v Ljubljani z dne 27. januarja 1927, št. 31d. Samozaložba. Natisnila Čemažar in drug v Ljubljani. — V pričujoči zbirki nudi Železnik našim cerkvenim zborom za letošnji Veliko noč 9 novih, lepih, krepih, učinkovitih in ne težkih pesmi. Po izvornosti in celotni glasbeni vrednosti morda ne dosegajo njegovih pred kratkim izišlih postnih; so pa zato tem bolj splošno uporabne. Vse so kakor izklesane. Vse preveva jasnost, veselje, navdušenje. Pestrim, polnim harmonijam slede dobro posrečene imitacije. Pesmi zaslužijo, da si jih naši kori brez izjeme nabavijo in izvajajo. Cena zbirki je 9 Din. Dobe se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

St. Premrl.

Marko Bajuk: Slovenske narodne pesmi za moški in mešani zbor. V. zvezek. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1927. Cena 18 Din. — Zbirka obsega 29 narodnih pesmi, prirejenih 21 za moški, 7 za mešani, in 1 za ženski zbor. Po večini so to preprosti kranjski napevi, prirejeni istotako na preprost, lahek način. Nekaj pesmi je prav zanimivih, tako postavim št. 6 po menjajočem se štiričetrtnskem in dvačetrtnskem taktu in nesimetrični periodizaciji, št. 10 v pravem petčetrtnskem taktu, št. 16, ki je v prvi polovici podobna napevu pesmi »Priatelj zdaj vesel' bodimo« (glej Aljažovo Pesmarico sv. Mohorja, II. zv., št. 23), št. 20 po krepih enoglasnih pričetkih v pred- in dostavku (ta je prirejena za moški in mešani zbor), št. 22 »Ciganski otrok« (tu bi se v šestem taktu bolj prilegala melodično zadržana subdominanta), prav živa št. 23, št. 24 z učin-

kovitim odpevom »bim, bom bom« in št. 28 s prvim delom v G-duru in drugim delom v D-duru, nakar bi se glasbenooblikovno moral ponoviti prvi del. Štv. 26 spominja nekoliko na naše preproste starejše cerkvene. Za šibkejšje zборе so te narodne pesmi kakor nalašč.

St. Premrl.

Karel Bervar: Štiri žalostinke, 2 za moški, 2 za mešani zbor. Z dovoljenjem knezoškofijskega ordinariata v Mariboru. Založila Goričar in Leskovšek v Celju. Cena Din 6.—. Nam niso došle.

Anton Jobstove Marijine pesmi so razprodane.

NAŠI GLASBENI LISTI.

Zbori 1927, 1. in 2. imajo sledečo vsebino: dr. Jos. Mantuani nadaljuje članek »O Jugoslovanski glasbi« in obravnava najstarejšo in starejšo slovensko glasbo. Dr. St. Vurnik navaja v članku »Križa in sanacija našega gledališča« tri vzroke, ki ovirajo dober razvoj našega gledališča; ti so: njega podržavljenje, premajhna briga nas samih in premajhna dotacija od strani države. Isti pisatelj prinaša v članku »Trubar in vokalna glasba« donesek k študiju glasbene estetike reformacije XVI. stoletja na Slovenskem. Dokazuje, da Trubar za slikarstvo in arhitekturo ni bil kaj prida vnet, pač pa za glasbo. Navaja v tem pogledu razne Trubarjeve citate. Konec Vurnikov v tem članku, »da se danes dosti sklada zavolj ritmičnih in harmonskih luštnih domislekov, pa brez sreča in podobno tudi izvaja« zavračam. Heri Svetel opozarja popolnoma pravilno in hvalevredno, naj pri petju že enkrat nehamo z nepresanimi zarezami in naj ne pojemo s toliki oddih, kakor jih n. pr. zaznamuje Fr. Marolt v svoji zbirki »Nagrobnic« (pri starejših pesmih). Zmotno pa se mi zdi naziranje g. Svetela, da je vokalna skladba najprej muzika, potem še le deklamacija teksta in da je potrebno in razumljivo zlo, zanemariti besedilo, če to zahteva muzika. Kaj še! Prvo je besedilo in muzika je v vokalnih skladbah radi besedila. Če naj muzika besedilo spači in besedilu ne pomaga do večje veljave in izrazitosti, je sploh ni treba. Ali ne igra recitativ, ki se najtesneje opira na besedilo, v celem razvoju glasbe, največje in najučinkovitejše vloge? In ali ni šla vsa glasbena reforma mož kot so bili Galilei, Caccini, Peri in drugi v 16., Lully v 17., Gluck v 18. in Wagner v 19. stoletju, za tem, da pripomorejo besedilu in na besedilo se naslanjajoči recitativni glasbi do veljave? Sploh se mi čudno zdi, zakaj je Svetel dal svojemu drugače neoporekljivemu članku ta neskladen uvod. — Slede poročila o novih skladbah in glasbenih listih, dopisi, poročila o delovanju pevskih zborov in zanimivosti iz glasbenega sveta. — Glasbeni del »Zborov« prinaša Jos. Pavčičev moški zbor »Bodne rože«, M. Železnikov moški zbor »Prošnja« in narodno »Sijaj solnčice« za ženski zbor ter E. Adamičev mešani zbor »Ptičev svet«. — »Zbori« stanejo letno 40 Din in se naročajo pri »Ljublj. zvonu« v Ljubljani.

Sv. Cecilija 1927, 1. Vsebina: Hrvatski glazbeni zavod u Zagrebu (dr. Antun Goglia); Pučka glazbena umjetnost u Makedoniji (L. Kuba); † P. Gregor Molitor (dr. E. Drinkwelder); O. Fra. Tadije Leško (o. Bono Jelavič); Glazboznanstvo u Rusiji u poslednjem petgodišju (prof. K. P. Orlov); Reminiscence na W. A. Mozartov »Ave verum« (R. Alexander); Josef Holbrooke (M. Shlik); Bilješke iz engleskoga muzičkog života (Vl. D.); Pismo iz Strasbourga (I. Kokot); Muzička sezona u Zagreba (L. Šafranek-Kavič); Dopisi, Glazbena literatura, Pregled štampe o glazbi, Razne vijesti, Iz Cecilijina društva, Nek je svašta. — Glasbena priloga prinaša motet »O Jesu mi dulcissime« za mešani zbor, zložila s. Lujza Kozinović, tri od Fr. M. Dugana za triglasni ženski zbor prirejene hrvatske ljudske cerkvene napeve, mešani zbor »Kraljice zdravo«, zložila s. Lujza Kozinović in »Kraljice andjelske«, za enoglasni deški zbor zložil p. Kamilo Kolb. — Sv. Cecilija stane letno 40 Din, za šole in dijake 25 Din. Naročnino sprejema urednik Janko Barle, kanonik in ravnatelj nadbiskupske pisarne, Zagreb.

Jugoslavenski Muzičar 1927, 1. se obrača predvsem do neorganiziranih glasbenikov, poroča o II. izrednem kongresu glasbenikov v Zagrebu, ki je je vršil 14. in 15. de-

cembra 1926. Prinaša pravilnik posmrtnega fonda, kulturni pregled, vesti o glasbenem življenju na Bolgarskem, poroča o Jul. Combarijejevi knjigi o glasbi, o dveh knjigah o starih čeških mojstrih, prof. Stahuljak nadaljuje članek o glasbenem pouku na učiteljskih. Slede razne vesti. — 2. Številka prinaša članek Ljubljansko gledališče pred katastrofo, Mnogo kritike mesto dela, Internacionalni organizacijski pregled, Kulturni pregled, Premijera najnovejše L. Janačkove opere »Stvar Makropulos« v Brnu, Sklep Stahuljakovega članka o glasbenem pouku na učiteljskih, Razno. — »Muzičar« stane letno 48 Din. Naroča se: Zagreb, Vojnička ul. 13.

»Glasbeni Vjesnik« je ime novemu glasbenemu listu, ki je pričel izhajati v Zagrebu. Urejuje ga Stanislav Stražnicki, izdaja Hrvatski pjevački Savez. Naroča se v Zagrebu, Mažuraničev trg 16. Stane 25 Din.

PESMI V ČAST SV. CIRILU IN METODU.

Letos obhajamo 1100-letnico rojstva slovanskega apostola sv. Cirila. Cerkvena slovesna proslava tega spomina se je vršila po slovanskih škofijah v nedeljo 13. in v ponedeljek 14. febr. O tej priliki so se v več krajih vršile tudi slovesne izvincerkvene proslave. Po želji sv. očeta Pija XI. se hočemo naših svetih slovanskih bratov spominjati in ju proslavljati tudi tekom celega tega leta. V ta namen prinašamo seznam skladb v čast sv. Cirila in Metoda, kakor nam jih nudi naše slovensko glasbeno slovstvo.

1. Fran Gerbič: Slava sv. Cirilu in Metodu za mešani zbor (Lira Sionska 1866, list III). — 2. Isti: Sv. Ciril in Metod za moški zbor (Lira Sionska 1866, list III). — 3. Anton Foerster: Sv. Ciril in Metod I za mešani zbor (Kristjani, pojte slavo zdaj, Cerkveni Glasbenik 1882, VII in v Ceciliji II). — 4. Isti: Sv. Ciril in Metod II za moški zbor (Domovja luči krasni dve, Cerkveni Glasbenik 1882, VII, v Ceciliji II ista pesem in napev za mešani zbor). — 5. Isti: Sv. Ciril in Metod (O sveta brata slavljenja) za mešani zbor. (Cerkveni Glasbenik 1901, št. 6. Ista skladba v Ceciliji). — 6. Fran Liszt: Sv. Ciril in Metod za moški zbor in orgle (Cerkveni Glasbenik 1880, št. 9). — 7. Ivan Zupan: Sv. Ciril in Metod za moški zbor (Cerkvene pesmi). — 8. Stanko Premrl: Sv. Ciril in Metod za mešani zbor (Zbirka 20 svetniških pesmi). — 9. Isti: Himna v čast sv. Cirilu in Metodu za mešani in posebej moški zbor. Izdala Jugoslovanska knjigarna. — 10. Isti: Sv. Ciril in Metod za en glas z orglami (Cerkveni Glasbenik 1922, XII). — 11. Fr. Jurkovič: Sv. Ciril in Metod za en glas z orglami (Premrlova Cerkvena pesmarica za mladino). — 12. Karlo Adamič: Himna v čast sv. Cirilu in Metodu za mešani zbor (Cerkveni Glasbenik 1919, VII—IX).

RAZNE VESTI.

Naš odlični skladatelj in velezaslužni prvoboritelj cecilijanske ideje P. Hugolin Sattner je bil od papeške višje cerkvene glasbene šole v Rimu odlikovan s častno diplomom. Diploma kaže sliko sv. Cecilije, sv. Gregorija, Palestrina itd. Besedilo, umetno okrašeno, se glasi po naše: Papeška višja cerkvenoglasbena šola v Rimu. Č. p. Hugolinu Sattnerju O. F. M., ki je med brati v deželi, posvečeni Cirilu in Metodu sveti glasbeni umetnosti na korist s peresom in besedo izvrševal neutrudljivo apostolstvo, pošilja iz Rima višja papeška cerkvenoglasbena šola to diplomom kot znak slovesnega priznavanja njegovega dela, občudovanja njegove častitljive osebe. V Rimu, 4. novembra 1926. Za akademski kolegij: Licinij Refice, protektor; Kajetan Kardinal Bisletti, predsednik; D. Pavel M. opat Fenetti, O. S. B. — P. Hugolin Sattner je prvi Slovenec, ki je postal diplomiran član najvišjega papeškega instituta ozir. kolegija za cerkveno glasbo. — Najiskrenejše čestitamo.

Osebnosti. Višji kapelnik vojne godbe v Ljubljani dr. Josip Čerin obhaja 29. marca šestdesetletnico rojstva. — Nadučitelj v pokoju in mnogoletni organist v Dobu Matija Hiti je obhajal pred kratkim sedemdesetletnico rojstva. Obama

prav iskreno čestitamo in kličemo: Še na mnoga leta! — Dosedanji kaplan v Borovnici Anton Dolinar, pevodnja »Ljubljane«, predsednik Pevske zveze in urednik »Pevca«, je prestavljen za kaplana k Sv. Jakobu v Ljubljani. — Na ravnokar podržavljenem konservatoriju v Ljubljani je bil za ravnatelja imenovan dosedanji ravnatelj Matej Hubač.

»Slovenski učitelj« je začel s prvo letošnjo številko prinašati tudi glasbeno prilogo, ki bo v nji nudil šolski mladini primerne skladbe. V prvi številki so Premrlova »Dvignimo skupni krog«, dvoglasni zbor s klavirjem, narodna »Za materjo«, triglasni otroški zbor, in Jurkovičeva »Sv. Ciril in Metod«.

Začetkom aprila se bosta vršila v Ljubljani dva cerkvena koncerta: 6. aprila v stolnici, 8. aprila v frančiškanski cerkvi. Podrobna sporeda bodo prinesli pravočasno dnevnik.

Orgle, ki jih je napravila tvrdka Brandl v Mariboru in so bile dlje časa razstavljene v mariborski kazinski dvorani ter sta na njih koncertirala v januarju t. l. Dugan in Premrl, so odšle na svoj pravi cilj na cerkveni kor v Gudurici (Banat).

Hrvatski skladatelj dr. Božidar Širola je za letošnji jubilej sv. Cirila zložil oratorij »Sv. Ciril in Metod«, ki se bo izvajal tudi na letošnjem glasbenem festivalu v Frankfurtu. Izvajalo ga bo zagrebško »Kolo« pod vodstvom prof. Srečka Kumarja. Kot solisti bodo sodelovali tudi nekateri naši odlični pevci: Rijavec, Banovec in Betetto. Dr. Širola je 22. februarja predaval o svojem oratoriju v Glasbeni Matici v Ljubljani.

19. februarja je na Dunaju umrl od kapi zadet skladatelj in bivši profesor dunajskega konservatorija Robert Fuchs. 15. februarja je obhajal še osemdesetletnico rojstva. Ob tej priliki je dunajski stolni pevski zbor izvedel njegovo latinsko mašo v D-molu in D-duru. Po sv. maši je bila v župnijski pisarni mala slovesnost, kjer ga je stolni zbor izvolil za svojega častnega člana in mu izročil diplomu. Na dunajskih koncertih se pogosto izvajajo Fuchsova dela: vokalna, komorna in instrumentalna. Robert Fuchs je bil kot profesor kontrapunkta in kompozicije učitelj tudi slovenskim skladateljem: Ristu Savinu, Lajovicu, Premrlu in nekaterim hrvatskim. Odličnemu skladatelju, priznanemu glasbenemu učitelju in blagemu možu daj Bog večni pokoj!

Pevska zveza je priredila 8. in 9. februarja v Zagorju ob Savi pevski tečaj za cerkvene in društvene pevovodje litijske in moravške dekanije. Predavali so Bajuk, Dolinar in Primožič.

Franjo Duganova skladba »Carmen saeculare«, ki jo je izvajala mariborska Glasbena Matica 12. februarja t. l., je doživela največji uspeh.

Sattnerjeva opera »Tajda« (Komposteljski romarji) je pri premijeri v ljubljanskem opernem gledališču 14. marca doživela uspeh, kakršnjega morda še ne katerokoli drugo slovensko operno delo. Tajda se odlikuje po plemeniti melodiki in sočni instrumentaciji. Dejanje se v prvem dejanju nakazuje, v drugem doseže dramatični višek, v tretjem umiri in slovesno izdani. Brezdvomno je Tajda Sattnerjevo najboljšo kakor tudi največje njegovo delo. Velikopotezna skladba je častna za avtorja kakor tudi za Slovence.

Umrl je 6. marca v Zabnici pri Škofji Loki Andrej Vilfan, šolski upravitelj v Sori in večletni tamošnji marljiv organist. N. v m. p.!

Občni zbor štajerskega organistovskega društva se bo vršil 27. aprila v Celju. Premrlova Cerkvena pesmarica za mladino izide v II. izdaji.

Dne 3. aprila poteče 30 let, odkar je umrl znameniti nemški skladatelj Johann Brahms.

TO IN ONO.

Nedavno je trdil neki slovenski list, da so Cecilijanci »Bismarckovci«. Ker nekateri niso hoteli verjeti — evo zgodovinski dokaz:

Na Slovenskem, tam, kjer stoji dandanes »s. Lucija« vulgo »na mostu« na Primorskem, je imela dekla sina, ki je bil pol pes, pol človek. Rekli so mu: pes Marko. Dekla ga vrže

v Sočo, ki je pa takrat drugod tekla, kakor dandanes. Ker je bil pa »Marko« pol pasje nature, priplava na Laškem na suho, zbere silno vojsko in hajd nad ono nehvaležno mesto, ki ga je hotelo ugonobiti. Prihrumi, razdere mesto »Norea«, ki je stalo tam, ostali sta samo dve hiši na koncu mesta tje proti Tolminu. Iz teh sta nastali kasneje dve vasi, ki se imenujejo po nekdanjem mestu: Modrej in Modrejce. Starine onega mesta pa še dandanes izkopujejo. — Ali Slovencev le ni mogel pokončati. (Ljudska pravljica — koliko je resnice, ne vem!) Kaj si zmisli? Gre na Nemško, tam se prikupi cesarju in postane »prvic« za cesarjem.

Tu se ni hotel več podpisovati »Pes Marko«, nego »Bismarck«, da je ime bolj »nemško«. Vem, da se zdaj ne boste več čudili, kako, da je ves »pasji«, kar ga je. Sovraštva do Slovencev ni odložil niti za trenotek ne. Kaj je iztuhtal? Spravil se je s papežem.

Papež je namignil nadškofu goriškemu. Ta je prevzel pokroviteljstvo goriškega Cecilijinega društva — in Slovencev bo kmalu konec.

Pa bo »Bis-Marck« pel — nemški — Te Deum! Slovensko je že pozabil.

Zgodovinovič (Kokošar I.).

Gospod Josip Cenčič, nadučitelj v Rogatcu, nam je poslal dva velikonočna napeva, ki ju je zložila njegova mati Helena Cenčič pred 40—50 leti. Napeva sta sledeča:

Veličastno.

1.

Mo - čno se po - tre - se in grob se od - pre,
a - le - lu - ja, a - le - lu - ja, a - le - lu - ja, a - le - lu - ja.

2.

Zve - li - čar gre iz gro - ba,
a - le - lu - ja, a - le - lu - ja, a - le - lu - ja.

Gospa Helena Cenčič je zložila tudi več odpevov za litanije. V »Slava Brezmadežni« je priobčenih pet: v II. izdaji št. 38, 39, 40, 45 in deloma št. 47, ki jo je P. Angelik Hribar preuredil. V III. izdaji so pa to št. 35, 36, 37, 42 in 44. Gospa Helena Cenčič živi v Kamniku kot vdova po tamošnjem nadučitelju in organistu Jerneju Cenčiču. S. P.

Nasprotniki novejšje glasbe se spreobračajo. Neki slovenski organist je bil odločen nasprotnik novejšje cerkvene glasbe. V zasebnem pismu uredniku »C. Gl.« pisanem pred

nekaj leti je prav trdo prijemal naše novejše skladatelje, temeljito pozabavljal zlasti proti novejšim Glasbenikovim prilogam, se hudoval in škandaliziral nad neznosnimi disonancami, celo nad kontrapunktom itd. — Pred kratkim pa mi piše: »Priznam, da sem šel predaleč. Krivo je bilo to, da do takrat novejših skladb nisem študiral; gledal sem navadno na zunanost, notranjščine nisem iskal. Bil sem navajen starejših skladb ter presojal vse na prvi pogled. Glavno preskušnjo sem napravil pri Vaši »Pozdrav novim zvonovcm«. Ko sem jo dobil, sem jo obsodil in spravil k počitku. Ko mi je pa bila potreba za tako pesem, sem jo poiskal, češ morda bo pa le za rabo. Zaigram; ni se mi dopadla. Začnem jo v podrobnostih študirati in začela mi je ugajati. Zaigram jo parkrat prav počasi, da sem izvelkel iz nje vse, kar vsebuje. Zdaj se mi je zjasnilo in sem uvidel, da je to krasna pesem. Razmnožil sem jo ter začel pevce učiti. Peli smo jo z veseljem in velikim uspehom.« Prav veseli smo tega spreobrnjenja. St. Premrl.

DAROVI ZA CERKVENI GLASBENIK.

Neimenovana, Ljubljana, 500 Din; Ivan Pogačnik, organist, Idrija, 30 lir; po 65 Din: Viktor Schweiger, prof. glasbe, Maribor, Uršulinski samostan, Ljubljana; 50 Din: Peter Janc, župnik, Vodice (z geslom: za vsako leto po 1 Din); po 30 Din: Martin Železnik, učitelj, Sorica, Valentin Tomc, katehet, Ljubljana; po 25 Din: Franc Bernik, župnik in svétnik, Dómžale, župni urad Dómžale, Anton Skubic, kaplan, Žiri; po 20 Din: Matej Holmar, Višnja gora, Ivana Klemenc, učiteljica, Ljubljana; po 17 Din: župni urad Št. Vid nad Ljubljano; po 15 Din: dr. Josip Čerin, višji kapelnik, Ljubljana, dr. Aleš Ušeničnik, vseuč. profesor, Ljubljana, Serafina Posch-Dogan, Ljubljana, Leopold Govekar, kaplan, Križe pri Tržiču, Franc Kolenc, kaplan, Sora, Jožef Rott, kaplan, Radeče pri Zid. mostu, S. Alojzija Jus, usmiljenka, Radeče pri Zid. mostu, Franc Kovačič, organist, Šmartno pri Kranju, Anton Tevž, Beograd, Emil Vidrih, Sušak; po 10 Din: Rudolf Planinšek, organist Koroška Bela, nadžupni urad Moravče, Gabriel Petrič, župnik, Zagradec, Hiralnica v Ljubljani, župni urad Stranje pri Kamniku; po 5 Din je dešlo 31 prispevkov. — Vsem darovalcem in za vsak dar se najlepše zahvaljujemo ter se našim cenjenim naročnikom in prijateljem še nadalje priporočamo.

(Dalje prihodnjč.)

NAŠE PRILOGE.

Tej številki je priložena glasbena priloga »Gradual in sekvenca za Veliko noč«, zložil Stanko Premrl. Posamezni izvodi po 3 Din se dobe pri naši upravi. — Hkrati je priloženo **Dodatno kazalo prilog »Cerkvenega glasbenika« od l. 1911—1926.**

LISTNICA UREDNIŠTVA IN UPRAVE.

Za jubilejno številko, ki izide koncem maja, prosimo gg. sotrudnike, naj nam svoje spise in dopise pošljejo vsaj do konca aprila. — Letošnjo prvo in drugo številko smo nekaterim glasbenikom poslali na ogled. Kdor ne namerava biti naročnik, naj nam list takoj vrne. Vse naročnike, ki lista še niso poravnali, prosimo, naj to kmalu store in kakor smo že zadnjč omenili, po možnosti nekaj dinarjev za letošnje izredne stroške našega lista dodajo.

Izbaja šestkrat na leto kot dvomesečnik. Cena listu z glasbeno prilogo vred 35 Din, za dijake 20 Din, za Italijo 40 Din, za Ameriko 1 dolar. Uredništvo in upravnštvo: Pred škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.